

**7'den 70'e
Genel Manevi Hastalık
(Gıybet) ve 40 Hadis**

Atila MURATOĞLU

Tel: 0530 608 71 77

Konya, 2018

7.BASKI

PARA İLE SATILMAZ

Atilâ MURATOĞLU

Büyükkovanağı Mah. Altıncılıç Sk. No: 12
Tel: 0530 608 71 77 Meram/KONYA

- 1. BASKI, NİSAN 2012**
- 2. BASKI, KASIM 2013**
- 3. BASKI, AĞUSTOS 2015**
- 4. BASKI, MAYIS 2016**
- 5. BASKI, MAYIS 2016**
- 6. BASKI, MART 2017**
- 7. BASKI, NİSAN 2018**

ISBN

978-605-83532-1-3

Baskı - Cilt

Damla Ofset AŞ.
Büsan Organize San. Kosgeb Cad.
10631 Sk. No: 4 Karatay/KONYA
Tel: (0332) 345 00 10
www.damlaofset.com.tr

Sertifika No: 14972 / NİSAN 2018

**KİTAPÇIKDAKİ KAYNAKLARIN
KISALTMALARI**

- b : Sahih-i Buhari
m : Sahih-i Müslim
tr : Tirmizî
r : R El- Ehadis
t : T. ve Terhib
tc : Tac Tercemesi
cs : Câmi'us-Sagîr
rb : Ruhul Beyan Tefsiri
rs : Riyazüs Salihin
ih : İ. Ulumiddin
ma : Marifetname
i. : İhyau Ulumi'd-din
dr. : Daru'l Hadis
cf : Cem'ul-fevâid
e.d. : Ebu Davud
i.m : İrşad Meclisleri

İÇİNDEKİLER

ÖNEMLİ BİR NOT	7
G I Y B E T.....	9
GIYBET NEDİR?:	9
GIYBET:.....	9
BEDENİ GIYBET:.....	16
NESEBİ GIYBET:.....	16
AHLAKI GIYBET:	16
DİNİ GIYBET	17
DÜNYEVİ GIYBET:	17
GIYBETİNİ GIYBET:	18
GIYBET YALNIZ DİL İLE OLMAZ.....	19
KALP İLE GIYBETİN HARAMLIĞI	21
GIYBETİ DİNLEYEN DE AYNIDIR.....	25
GIYBETİN KÖTÜLÜĞÜ, AFETLERİ	28
GIYBET HAKKINDA BÜYÜKLERİN SÖZLERİ	43
TOPLULUĞUN GIYBETİ OLUR MU?	45
KAÇ YERDE GIYBET YAPMAK CAİZDİR?	47
GIYBETİN ÇEŞİTLERİ.....	55
GIYBETİN KEFFARETİ	57
DİLİ GIYBETTEN KORUMA ÇARELERİ.....	61
DİLİ MUHAFAZA ETMEK	63
GIYBETTEN KORUNMANIN MÜCMEL	66
AZ KONUŞMAK	69
GIYBETE SEVK EDEN SEBEPLER.....	78
GIYBETLE İLGİLİ HADİSİ ŞERİFLER	95

İthaf

Bu çalışmamı, üzerimde hakları bulunan rahmetli

Anneme ve Babama ithaf ediyorum.

"Rabbim! Küçükliğimde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdi sen de onlara (öyle) rahmet et. " İsra Suresi, ayet 24.

ÖN SÖZ

*Alemlerin Rabbi olan Allah'a Hamd olsun ! Peygamberimiz Hazreti Muhammed Sallallahü Aleyhi Ve sellem'e ve Ashabı'na salat ve selam olsun. **Günahlar, Allah'ın rızasını kazanmanın en büyük engelleridir. Kalbi ve gönlü karartan kirlerdir.***

İslam her şeyden önce bilgiye, ilme dayanır. Kul da yüce Allah (c.c.) 'a bilgiye dayanan amelle yaklaşır.

Kişi öncelikle yapacağı ve kaçınacağı işlerin neler olduğunu bilmesi gerektiği gibi konuşacağı, ağzından çıkacak sözleri de çok iyi düşünmesi gerekir. Siz okuyucularıma Dil'le işlenen ve büyük günah olan gıybeti ayet ve hadislerle faydalı olur ümidiyle bir eser haline getirmeyi murat ettim.

Yüce Allah (c.c.) bu eseri bütün okuyuculara faydalı kılsın.

Atillâ MURATOĞLU

ÖNEMLİ BİR NOT

Salavat ve dua ile ilgili cümleler.

1- Peygamberimiz anıldığı, zikredildiği zaman (s.a.v.) "Sallallahu aleyhi ve sellem" yani Allah'ın salat ve selamı onun üzerine olsun,

2- Kadın sahabe zikredildiğinde (R.anha) "Radyallahu anha" yani Allah bu kadın sahabiden razı olsun,

3- Erkek sahabe zikredildiğinde (R.anh) "Radyallahu anh" yani Allah bu erkek sahabiden razı olsun,

4- Sahabi olan babasından naklettiğinde, "Radyallahu anhüma" yani Allah bu ikisinden razı olsun,

5- Birden fazla, bir kaç sahabe peş peşe anıldığında, zikredildiğinde hepsi için (Radyallahuanhüm) yani Allah onlardan razı olsun demektir.

Bu cümleler kısaltılarak yazılmıştır. Okuyucu kardeşlerimin bu risaleyi okurken salavat ve dua cümlelerini kısa yazılmış şekliyle değil de normal yazıldığı gibi okurlarsa, örneğin Peygamberimiz zikredildiğinde "Sallallahu aleyhi ve sellem" şeklinde okunduğunda ayrıca bir sevap ve ecir kazanılacağını umarım.

GIYBET

GIYBET NEDİR?: (Sözlük manası) Arkadan çekiştirmek. Hazır olmayan birisinin aleyhine konuşmak. Birisinin gıyabında hoşuna gitmeyen bir şeyi söylemektir.

GIYBET: Bir insanın, başka bir insanın duyduğu zaman üzüleceği veya utanaacağı ama gerçekten yapmış olduğu bir kusurunu gıyabında bahsetmek, konuşmaktır. Yapmadığı bir şeyi söylemeye ise bühtan yani (iftira) denilir. Buna Türkçe de çekiştirme derler.

Resulullah (s.a.v) Efendimiz: “Gıybet; din kardeşinin yüzüne söylemekten hoşlanmayacağın şey gıybettir” buyuruyor. (r. 377. 12. c.s. 3. 3419)

Diğer bir Hadisi şerifte: “Gıybet bir adamın kusurunu arkasından söylemendir” buyurur. (r. 226. 1)

Yani bir kişi hakkında söylenmiş olan "aval aval yüzüme baktı" demek kadar bile kısa da olsa duyduğu zaman muhatabının hoşuna gitmeyecek bir söz gıybettir ve haramdır. Yalan söylemek, zina etmek, hırsızlık yapmak ve namazı terk etmek gibi haramdır. Fark etmez aynıdır.

Yüce Allah (c.c) insanoğlunu öyle büyük bir şerefle şereflendirmiş ki, onun kusurlarının bile gıyabında, kendisi yokken konuşulmasını yasaklamış ve büyük bir günah olarak bildirmiştir. Hucurat suresinin 12. ayetinde "Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin" buyuruyor. Hümeze suresinin 1-2 inci ayeti kerimesinde ise: "Arkadan çekiştirmeyi, yüze karşı eğlenmeyi adet edinen herkesin vay haline" buyuruyor. Bu durum Rabbimizin kusurlu olan bir kulunu dahi koruyup himaye

ettiğini gösterir. Bununla birlikte gıybetin men edilip yasaklanmasının diğer bir sebebi de, toplumun, cemiyetin muhtaç olduğu barış ve kardeşlik duygularını zedeleyici bir rol oynamasıdır.

Gıybet, gerçekten İslam kardeşliğini bozan, toplumun düzenini alt üst eden, birlik ve beraberlik ruhunu öldürerek kalplere kin, nefret ve husumet saçan büyük günahlardan birisidir. Böyle olmakla beraber bir çok kimse, cahilane bir düşünce ile, konuştuğunun doğru olması sebebiyle kendisini avutur. Halbuki gıybet, gerçek olan bir kusurun söylenmesidir. Gerçek ve doğru olmayanı söylemek ise apaçık bir iftiradır. Bu durumu düşünmeyerek insanın kendi sözlerinin doğru olmasıyla teselli bulup ve bu yanlış yolda devam edip gitmesi ise ne büyük bir gaflettir!

Ebu Hureyre (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte, "Resul-i Ekrem (s.a.v.) : Gıybet nedir bilir misiniz diye sordu. Orada bulunan Ashab:

Allah ve Resülü daha iyi bilir, dediler:

O zaman Resulullah (s.a.v.) efendimiz şöyle buyurdular:

Gıybet; Din kardeşini onun hoşlanmayacağı bir şekilde anmandır, diye tarif etti.

Bunun üzerine Ashab kardeşim de; söylemiş olduğum vasıf varsa o zaman ne buyurursunuz? denilmesi üzerine:

Eğer dediğin sıfat kardeşinde varsa o zaman gıybet olur. Yoksa, ona bühtan ve iftira etmiş olursun buyurdu. " (r.12.7. - r.s.1552.) Yani ona yapmadığı bir şeyi yalan ve bühtanla isnad etmiş olursun.

Muaz b. Cebel (r.anh) anlatıyor: "Bir gün Resül-i Ekrem'in huzurunda bir ada-

mın çok aciz bir kimse olduğunu söylediler. Resül-i Ekrem:

Kardeşinizi gıybet etmeyiniz buyurdu. Onlar:

O bizim dediğimiz gibidir, dediler. Bunun üzerine Resül-i Ekrem:

Öyle olmasa, o zaman iftira etmiş olursunuz, buyurdu."

Gıybet, dilde zehirli bir hançer gibidir. Kalplerdeki sevgiyi, muhabbeti, şefkati, merhamet ve kardeşlik hislerini giderir, yok eder. İnsanları birbirine düşman eder. Fudayl bin İyad hazretleri "Gıybetin girdiği yerden kardeşlik çıkar gider" demiştir.

Gıybet, nefse yenilmenin, kalpteki yanlış duyguların ve kötü ahlakın bir göstergesidir.

Gıybet insanın nefsini palazlandıran bir günahdır. Zira gıybet eden kişi, ayıpla-

yıp küçük gördüğü kimsenin işlediği günahı kendisinin beri olduğunu düşünür. Yani o günahı işlemediği için kendisini gıybet ettiği kişiden üstün görür. Halbuki Resulullah (s.a.v) Efendimiz; "Müslümanın kardeşini hor görmesi, kişiye şer olarak yeter" buyurur. (m. Birr 32. r. b. 8. 210)

Gıybetin temelinde gurur, kibir, ucup, haset, kin gibi daha birçok kötü vasıflar bulunmaktadır.

Bu durum da, gıybet eden bir kalbin ne feci bir vaziyette olduğunu açık bir göstergesidir.

Gıybet, müminlerin arasını bozan ve su-i zanna sebep olan çok tehlikeli öldürücü bir zehirdir.

Neticede kalbi öldürür. Nitekim Resulullah (s.a.v) Efendimiz, İbni Mes'ud (r.anh) 'in rivayet ettiği bir hadisi şerifte:

“Bana kimse, ashabımın birinden (canımı sıkacak) bir şey getirmesin. Zira ben, sizin karşınıza, içimde hiç bir şey olmadığı halde çıkmak istiyorum. ” (t. m. 3893. Ebu Davut, Edeb 4860)

Gıybet, insanın ağızını, kalbini ve gönül alemini kirleten çirkin bir günahtır. Hazreti Aişe (r.anha) “Ne tuhaf-tır ki insan, müslüman kardeşi için sarf ettiği çirkin sözden dolayı değil de, yediği helal lokmadan dolayı ağızını yıkar” buyurur.

Yani müslümanın duyduğu zaman hoşuna gitmeyeceği her hangi bir noksanını bir başkasına nakleden her söz davranış ve hareket gıybettir.

İmam Gazali Hazretleri: “Kardeşinin gıyabında söylediğin hoşuna gitmeyen kusur, kıyafetinde, yaratılışında, ahlakında ve akrabasında, her nerede olursa ol-

sun fark etmez. Sözünde olsun, dünyalığında olsun, ahiret hususunda, hatta elbisesinde, evinde ve binitinde olsun hepsi birdir aynıdır gıybettir” buyurur.

BEDENİ GIYBET: Gözü şaşıcıdır, bir gözü kördür, başı keldir, yüzü sivilcelidir, boyu kısa veya uzundur, siyahtır, sarıdır gibi duyduğu zaman adamın canının sıkılacağı ve hoşuna gitmeyecek her hangi bir sıfatını arkasından söylemek onun bedenine ait gıybettir.

NESEBİ GIYBET: Bu da soyu ile ilgili, kötü insandır, soyu bozuk, onun babası Hindu'dur, fasıktır, alçak birisidir gibi hoşuna gitmeyecek şeyleri gıyabında söylemek nesebe yani soya ait gıybettir.

AHLAKI GIYBET: O kötü huyludur, cimri birisidir, kibirli kendini beğenmiş biridir, riyakardır, yalancıdır, sinir küpüdür, barut fıçısı gibidir, korkak birisidir, acizdir, tahammülsüz biridir, yüreksiz

biridir, içkici biridir, kumarbazdır, zinacıdır gibi duyduğu zaman hoşuna gitmeyip canının sıkılacağı bir takım rahatsızlıkları arkasından yani gıyabında söylemektir.

DİNİ GIYBET: Hırsızlık yapar, yalancıdır, namaza ve zekata tembeldir, namazını gerektiği gibi kılmaz, zekatı gereği gibi dağıtmaz, zekatı yerine vermez, pislikten kaçınmaz, anne ve babasına itaat etmez, cami adabına riayet etmez, ibadet için bile olsa temizliğe dikkat etmez, oruçlu iken bile insanlara sövmekten, saldırmaktan, çirkin hareketler yapmaktan ve insanları gıybet etmekten çekinmez. Bütün bunlar veya bunlara benzer sözleri müslüman kardeşinin arkasından gıyabında söylemek bir müslümanın dini hakkında yapılan gıybettir.

DÜNYEVİ GIYBET: Edebi azdır, edepsizdir, insanlara ihanet eder, milletin hakkına riayet etmez, kötü huyludur, her

yerde her şeyde kendini haklı çıkarır, haklı görür, çok konuşur, çok yer, çok uyur, vakitsiz uyur, uykucu birisi, oturup kalkacağı yeri bilmez, devamlı çene çalar, iyi çenesi var gibi sözleri kişinin arkasından söylemek de dünya işleri ile ilgili gıybet-tir.

GIYINIŞINI GIYBET: Elbisesinin kolu geniştir, dardır, uzundur, elbisesi kirli, eteği uzundur, kısadır, pasaklıdır, gömleği kir içindedir, önlüğüne bak kirden köpek yalasa doyar, şuna bak elbisesi bayramdan bayrama yıkanır gibi ifadeleri kullanarak bir insanın kusurlarını arkasından söylemek gıybettir ve buna da giyinişi ile ilgili gıybet denir.

Hız. Aişe (r.anha) der ki: "Bir gün Resulullah (s.a.v) 'in yanında idim. Uzun etekli bir kadın hakkında: "Bu kadının etekleri ne kadar uzunmuş!" deyince, Resul-i Ekrem (s. a. v.) : .

"Tükür, Tükür" dedi. "Ben de tükürünce ağızımdan bir et parçası düştü." (t. 5. 396.)

Hasan-ı Basri hazretleri şöyle diyor: "Bir kimsenin gıyabında caiz olmayan bir şekilde bahsetmek, konuşmak üç şekildedir. Gıybet, bühtan ve ifk'tir. Her üçünün de haram kılındığı hakkında Kur'an da ayetler bulunmaktadır. Gıybet, onda olan kusuru söylemek; bühtan olmayan kusuru söylemek, ifk ise duyduğunu söylemektir."

İbn Şirin bir adamı hatırladı ve "Şu siyah adam" dedi, hemen akabinde istiğfar ederek "Böyle söylemekle gıybet etmiş oldum" dedi.

GIYBET YALNIZ DİL İLE OLMAZ

Kişiyi dil ile anmanın haram olması, onun kusurlarını başkasına veya başkalarına anlattığı ve hoşlanmadığı bir şeyle

onu tarif ettiği ve kusurlarını bildirdiği içindir. Bu durum ister açıktan olsun ister dolaylı yollardan olsun ikisi de birdir. Aynı şekilde bu durum işaretle, ima ile, göz kırparak, alaylı bir şekilde, gıyabında yazı ve hareketle, iş, söz her ne ile olursa olsun tavırları maksadı ifade eden her şey gıy-bete dahildir, dolayısıyla haramdır. Bu hususta fiil de söz gibidir.

Hz. Aişe (r.anha) buyurdu ki: "Bir gün bir kadın evimize geldi. Gittiği zaman, elimle kısa boylu olduğunu işaret ettim. Resül-i Ekrem "Kadını gıybet ettin" buyurdu." (i. 3. 324) Hz. Aişe (r.anha) 'nın bu durumu da gıybetin sadece dile mahsus olmadığını gösteren en büyük bir delildir. Ayrıca taklit etmek suretiyle eğlenmek de gıybet ve belki de gıybetin en ağırıdır. Çünkü taklit, daha açık bir tasvirdir (ifadedir) . Kişinin konuşmalarını, yürümele-rini, sallanmalarını ve diğer bazı hal ve

hareketlerini, davranışlarını arkasından taklit etmek; mesela kendi normal yürüyüşü olmadığı halde onun gibi topal bir vaziyette yürümek veya yürümeye çalışmak gıybettir. Bu şekilde yapmak insanın yapmış olduğu hareket ve davranışlarını sözle veya yazı ile başkalarına anlatmak hususunda dilden daha etkilidir.

Yazı ile çekiştirme de böyledir. Çünkü kalem iki lisandan biridir. Mesela bir yazının muayyen belli bir şahsı ele alarak aleyhinde yazı yazması gıybettir. Ama "bazıları şöyle diyor" şeklinde yazması gıybet değildir. Çünkü gıybet, ölü olsun, diri olsun, muayyen yani belli bir şahsa taarruzdur. Ona yöneliktir.

KALP İLE GIYBETİN HARAMLIĞI

İmam Gazali Hazretleri; "Dil ve diğer azalarla gıybet haram olduğu gibi, kalp ile ve içten yapılan gıybet de haramdır" buyuruyor. Buna su-i zan (kötü zan) der-

ler. Bu su-i zan kötü söz gibidir. Dilinde bir adamın kötülüklerini saymak yasak olduğu gibi, kalp ile de, kötü zanda bulunmak yasaktır.

Bir kimseye kötü zanda bulunmak, kimsenin hakkı değildir. Bu kötü zandan maksat, kalbe ne surette gelirse gelsin demek değil de adamın kötülüğüne kalbin hükmetmesidir. Zan kalbin temayül ettiği taraftır. Nitekim Allahü Teala, Hucurat Suresi'nin 12. ayetinde: "Ey iman edenler! Zannın bir çoğundan kaçın. Çünkü zannın bir kısmı günahtır" buyurmuştur.

Su-i zannın haram olmasının sebebi, herkesin kalbinde olanı, ancak ve ancak gaybı bilen Allah'ü Teala bilir. Binaenaleyh, gözünle görüp te'vil kabul etmeyen kat-i bir malumata, bilgiye sahip olmadıkça, kimse için kötü düşünmeye hakkın yoktur. Gözünle görmeyip kulağınla

duymadığın hususlarda, kalbine gelen şüpheler şeytandandır.

Zan; bir alametten dolayı insanın içinde hasıl olan düşüncedir. Eğer bu güçlenirse, bilgi olur. Çok zayıf olduğu takdirde vehim olmaktan öteye geçmez.

Bakın; Cüneyd-i Bağdadi Hazretlerinin içinden geçirmiş olduğu bir sözle ilgili olarak başından geçenleri yazmadan geçemeyeceğim. Cüneyd-i Bağdadi (r. aleyh) bir gün mescit kapısında otururken bir cenazenin geçtiğini gördü. Cenazeyi Bağdat ahalisinden birçok kişi taşıyordu. Zahit kılığında bir derviş kişi vardı, bu adamlardan dilendi. Cüneyd-i Bağdadi içinden, "Bu derviş gitse, bir iş yapsa, rızkını eliyle temin etse dilenmekten daha iyi değil midir?" diye geçirdi. Ardından evine gitti. Önceki gibi tespih çekip, namaz kılıp, Allah' a dua etti. Ağlayayım diye ne kadar uğraştıysa da üzerine bir

ağırlık galip oldu, bunu bir türlü başaramadı. Bu arada uykusu geldi, uyudu. Rüyasında o dervişi et kebabı şeklinde önüne getirdiler ve:

“Bunu hemen ye. Çünkü önünde gıybetini yaptın, etini çektin” dediler. Cüneyd-i Bağdadi:

“Gıybet etmedim, hatırımdan bu derviş gitse elinin emeğiyle kazansa halktan dilenmekten daha iyidir, dedim” dedi.

“Allah'ın kismet ve takdir ettiğine muhalefet ederek su-i zanda bulundun. Git o dervişi bul, helalleş” dediler.

Uyandığında o kişiyi aradı. Bir su kenarında oturmuş tere yapraklarını dürüp yer iken buldu. Selam verdi. Derviş selamını aldıktan sonra: “Sakın bir daha öyle deme” dedi. Cüneyd-i Bağdadi:

"Artık demem" dedi. Derviş:

"Şimdi yürü git, Allah seni ve beni bağışlasın, suçunu affettim" dedi. (dr. 76)

GIYBETİ DİNLEYEN DE AYNIDIR

Bir mecliste gıybet yapılırken o mecliste bulunan insanların susarak dinlemesi de, teşvik de gıybet ortaklığıdır. Taberani'nin İbni Ömer'den rivayet ettiği bir hadisi şerifte; Nitekim Resül-i Ekrem (s.a.v) "Dinleyen de gıybet edenlerden biridir" buyurmuştur. Hz. Ebubekir (r.anh) Hz. Ömer (r.anh) bir gün, birisi için "Falanca çok uykucudur" demişler ve aynı gün Resül-i Ekrem (s.a.v.) den de katık istemişlerdir. Peygamber (s.a.v) Efendimiz "Siz katık yediniz", buyurunca onlar "Hayır böyle bir şey olmadı" demeleri üzerine: "Evet, siz kardeşinizin etinden yediniz" buyurdu. (İ. 3. 326) .

Bu suretle gıybette, Hz. Ebubekir (r.anh) ile Hz. Ömer (r.anh) ikisi bir arada olmuşlardır. Burada şüphesiz birisi söylü-

yor, diğeri de dinliyordu. Resulullah (s.a.v.) söyleyenle dinleyeni gıybet günahında bir tuttu.

Enes (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v) : "Bir cemaat içinde bulunurken, bir kimse hakkında gıybet edildiğini görürsen o kimse için yardımcı ol ve cemaatı da ondan men etmeye çalış veya oradan kalk git" buyuruyor. (r. 66. 9)

Gıybet meclisinde bulunan, dili ile korkarsa, kalbi ile reddetmeli, gücü yeterse oradan ayrılmalı veya sözü değiştirmelidir. Bunları yapmazsa gıybette ortaktır. Şayet içinden dinlemeyi canı arzu ettiği halde yapmacık olarak diliyle, konuşma, derse, bu nifak alametidir. İçinden gıybeti kerih, yani iğrenç, tiksindirici görmedikçe günahattan kurtulamaz. Yalnız el, baş, kaş ve vücut hareketleri ile gıybeti redde kalkışmak kendini mes'uliyetten kurtarmaz.

Çünkü bu gıybeti küçümsemektir. Layık olan, esas gıybetin ehemmiyetini belirtip onu açıkça men etmektir. Nitekim Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Enes (r.anh) in rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte:

“Bir kimsenin yanında din kardeşi gıybet edilir de, yardıma muktedirken ona yardım etmezse, Allah o kimseyi dünya ve ahirette hor eder” buyurmuştur. (r. 407.7. - c.s. 3. 3585.)

Yardım ederse onu savunursa; Yezid (r.anh) 'in kızı Esmâ (r.anha) Resulullah (s.a.v) in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“Kardeşini gıyabında savunan kişiyi, Allah (c.c) cehenneminden azat eder.” (t. 5.413)

Ebu'd-Derda (r.anh) rivayet ettiği diğer bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Gıyabi olarak din kardeşi aleyhindeki dedikodulardan, din

kardeşini müdafaa eden kimsenin, kıyamet günü ırz ve şerefini korumayı Allahü Teala üzerine almıştır. " (i. 3. 327)

GIYBETİN KÖTÜLÜĞÜ, AFETLERİ

Yüce Allah (c.c) Hucurat suresinin 12. ayetinde: "Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz" buyurmuştur.

Hümeze suresinin 1-2 ayetinde de "Arkadan çekiştirmeyi, yüze karşı eğlenmeyi adet edinen herkesin vay haline !" buyuruyor.

Ebu Hureyre (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v) : "Her müslümanın kanı, ırzı ve malı birbirine haramdır" buyuruyor. (t. 5. 392. - r. s. 3. 1556.)

Başka bir rivayette; Enes İbn Malik (r.anh) 'ın şöyle anlattığı nakledildi: "Re-

sulullah (s.a.v) bize hutbe okudu. Faizi anlattı. Onu çok büyüttü ve şöyle buyurdu:

"Allah katında kişinin faizden aldığı paranın günahı, zina günahının otuz altı katıdır. Faizden daha büyük günah ise, müslüman kardeşinin namusuna tecavüzdür." (t.5. 392) Çünkü faizde kişinin malına tecavüz vardır. Gıybette ise kişinin şeref ve haysiyetine saldırılır.

Gıybet yani arkadan çekiştirme adamın ırz yani şeref ve haysiyeti ile alakalıdır. Allahü Teala bunu mal ve can ile bir tuttu. Ayette gıybetin tiksintinin doruğundaki ölü eti yemeye benzetilmesi onun Allah katında ne derece ve ne kadar büyük bir günah olduğunu gösterir.

Hz. Cabir (r.anh) ile Ebu Said (r.anh) rivayet etmiş oldukları bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.) : "Gıybetten sakının. Zira muhakkak ki gıybet, zinadan daha

şiddetlidir. Adam zina eder ve tövbe eder de Allah onun tövbesini kabul eder. Gıybet sahibine gelince, gıybetini yaptığı kişi onu affetmedikçe, mağfiret olunmaz" buyurur. (r. 174. 1. t. 5. 406.)

Bakın işin en ilginç yönü; bir zinadan bahsedilse tüylerimiz diken diken olur, halden hale gireriz veya birisine zinaya mı yaklaştın gibi şakadan da olsa bir söz söylenmiş olsa o insanın size karşı olan tutum ve davranışlarını aşağı yukarı tahmin edersinizdir.

Amma ve lakin bir toplantıda olsun, bir misafirlikte olsun veya her hangi toplulukta veya iki üç kişi bir arada iken olsun bir Müslüman gıybet edilirken kimse en ufak bir ses çıkarmayıp aksine onun ayıp ve kusuruna iştirak edilip bir şeylerde ilave edilmeden çekinilmiyor.

Enes (r.anh) rivayet ettiği bir hadiste Resulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Mi-

raca çıktığım gece, tırnakları ile yüzlerini tırmalayan bir takım kimseler gördüm. Cebrail'e:

Bunlar kimdir? diye sordum. Cebrail de:

Bunlar, insanları gıybet edip gizli hallerini araştıranlardır, dedi." (t. 5. 404)

Ebu Hureyre (r.anh) şöyle anlattı: "Eslemi Resulullah'a (s.a.v) geldi, kendisinin zina yaptığını dört şehadetle bildirdi ve her defasında:

"Ben haram kadına gittim" diyordu. Resulullah (s.a.v) de ondan yüzünü çeviriyordu. Hadisi anlatarak şöyle devam etti: Resulullah (s.a.v) adama:

"Bu itirafta ne demek istiyorsun ?" dedi Adam:

"Cezamı vererek beni günahımdan temizlemeni istiyorum" dedi. Resulullah (s.a.v) de recm edilmesini (taşlanarak öl-

dürülmesini) , emretti ve recm edildi. En-sardan iki kişiden biri diğerine:

"Şuna bak, Allah onun suçunu ört-müşken itiraf etti, köpek gibi taşlanarak öldürüldü" dedi. Resulullah (s.a.v.) sustu, sonra bir süre yürüdü ve bir eşek leşine rastladı.

"O gıybet edenler nerede? buyurunca:

"Buradayız Ya Resulullah!" dediler. Re-sulullah (s.a.v) onlara:

"Şu eşeğin leşinden yiyin bakalım"

Ya Resulullah! Allah hayrını versin, bundan kim yer?

Demin recm edilen adam hakkında kötü konuşup gıybetini yaptınız. Bunun günahı şu eşek leşini yemekten daha şiddetlidir. Kudret ve iradesiyle yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, o şimdi cennetin nehirlerinde temizleniyor. (t. 5. 403)

Diğer bir hadisi şerifte; Enes b. Malik (r.anh) diyor ki: "Resül-i Ekrem (s.a.v.) bir gün oruç tutmamızı emretti, sonra da: "Ben izin vermeden kimse orucunu açmasın" buyurdu.

Herkes orucunu tuttu. Akşam olunca, teker teker müracaat edenlere, iftar müsaadesi verildi. Bu arada bir adam gelerek:

Ey Allah'ın Resülü, iki genç kız oruç tuttu ve yoruldu. Zat-ı alinize gelmeğe utanıyorlar. Müsaade buyurursanız iftar etsinler, dedi. Resül-i Ekrem (s.a.v.) müsaade etmedi adam iki defa geldi. Adam ikinci gelişinde:

Ya Resulullah nerde ise ölecekler, dedi. Peygamber Efendimiz de:

"Onları bana getir" buyurdu. Geldiler, Resül-i Ekrem bir bardak getirtti ve birine "Kus bakalım" dedi. O da kan ve irini karı-

şık şekilde kustu. Hatta bardağı doldurdu. Öbürü de aynı şekilde kustu. Bunun üzerine Resül-i Ekrem (s.a.v.) "İşte bu iki kız helal şeylerden oruç tuttular. Ama Allah'ın haram kıldığı gıybetle oruçlarını bozdular bir araya gelerek, insanların etini yediler" buyurdu.

"Kudret ve iradesiyle yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, eğer o pıhtı karınlarında kalsa idi ateş mutlaka onları yiyecekti, (yakacaktı)" buyurdu. (t. 3. 399)

Ebu Berze (r.anh) rivayetinde Resulullah (s.a.v) : "Çekememezlik yapmayın, kin tutmayın, alamayacağınız malın fiyatını yükseltmeyin, müzayedede üzerine varmayın, birbirinize arka çevirmeyin, birbirinizi çekiştirmeyin. Ey Allah'ın kulları kardeş olun." (b. -m. i. 317.)

Süleym b Cabir (r.anh) diyor ki: "Resül-i Ekreme gittim ve Ya Resulullah! Bana

faaydalanacağım bir hayrı anlat dedim. Resül-i Ekrem (s.a.v.) :

"Sadakayı hakir görme! Kendi kovan-dan su isteyenin kabına akıttığın bir mik-tar su bile olsa. Kardeşini güler yüzle kar-şıla ve ayrıldığı zaman gıybetini yapma buyurdu."

Bera (r.anh) diyorki; Resül-i Ekrem bize bir hutbe irad etti. Hatta evlerinde oturan kızlar da bunu duydular. Hutbesinde şöyle buyurdu:

"Ey dili ile iman edip kalpleri ile inan-mayanlar, müslümanları gıybet etmeyin, onların gizli hallerini araştırmayın. Kim, din kardeşinin gizli hallerini araştırırsa, Allahü Teala onun gizli hallerini kusurla-rını araştırır. Öyle ki, evinin ortasında bile olsa onu rezil rüsvay eder." (r. b. 8. 210.)

Ebu Bekre (r.anh) şöyle anlattı: "Resu-lullah (s.a.v) ile beraber yürüyorduk. Elimi

tuttu, bir adam da sol tarafında vardı. Önümüze iki kabir çıktı. Resulullah (s.a.v.) :

"Bunlar azap görüyorlar, azapları büyük bir günahattan dolayı değil". Fakat cezası büyük. Hanginiz bana bir dal getirecek dedi. Koştuk ben onu geçtim ve bir hurma dalı getirdim. Onu ikiye böldü, birer tane bu kabirlerin üzerine koydu ve:

Bunlar yaş olduğu müddetçe azapları hafifletilir. Bunlar sadece biri gıybet, diğeri de idrar nedeniyle azap görüyorlardı, buyurdu." (t. 5. 407)

Ebu Hureyre (r.anh) rivayet etmiş olduğu başka bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.) :

"Dünyada gıybet ederek kardeşinin etini yiyen kimse, kıyamet günü onun yanına getirilir ve ona:

Canlı iken nasıl yedin ise ölüsünden de ye denilir. O da yüzünü buruşturarak feryat eder, buyurur." (t. 5. 402.)

Amr İbnü'l-As (r.anh) bir deve leşinin yanından geçerken arkadaşlarının birine: "Şüphesiz kişinin bundan karnını doyuracak kadar yemesi, müslüman bir kimse-nin etini yemesinden daha iyidir" dedi. (t. 5. 402) .

Ebu Hureyye (r.anh) rivayetinde; iki zat mescid-i Haramın kapılarının birinde oturuyorlardı. Sakalı bıyığı tıraş edilmiş muhnis bir adam oradan geçti. Bunlar "Bu adam kendini kadınlara benzetti, erkeklikten bir şey'i kaldı" dediler. Sonra ezan okundu, namaza gittiler. Namaz kılarken, bizim bu konuştuğumuz doğru mu idi diye düşündüler ve meseleyi Mekte müftüsü Ata'ya arz ettiler. Ata da yeniden abdest alıp namazlarını iade etmele-

rini ve oruçlu oldukları takdirde oruçlarını kaza etmelerini emretti. (i. 3. 320) .

Enes (r.anh) rivayet ettiği bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v) : "Beş şey oruç ve abdestte hayır bırakmaz: Yalan, gıybet, söz taşıma, şehvet nazarı ile harama bakmak, yalan yere yemin etmek buyurur. (r. 279. 7) (Gıybet orucu bozmaz, fakat sevabını azaltır. Oruçta hayır da bırakmaz)

Hazreti Malik b. Dinar'ın rivayetinde: İsa Aleyhisselam havarileri ile birlikte, (Havari: İsa (a.s.) yardımcı ve sahabileri, ona inananlar) bir köpek leşinin yanından geçiyorlardı. Havariler:

Bu ne pis kokuyor, deyince, İsa aleyhisselam:

Ne parlak dişleri var, dedi (i. 3. 321)

Böyle söylemekle İsa aleyhisselam havarilerini bir köpeği bile olsa hem kusur

arayıp gıybet etmekten alıkoymak, hem de ne olursa olsun, bir şeyin mutlak surette iyi bir tarafı olabileceğini, binaenaleyh, kusur araştırarak yerde iyi tarafını bulup söylemenin doğru olacağı onlara söyleyip göstermek istemiştir.

Sahabeler birbirlerini daimi, güler yüzle karşılarlar, ayrıldıkları zamanda katıyen birbirlerini çekiştirmezler ve bu davranışı en büyük ibadet telakki ederler; bunun aksini de nifak alameti yani (iki yüzlülük) kabul ederlerdi.

Biz eskiler sahabeye yetiştik onlar, ibadeti namazda, oruçta değil, insanları çekiştirmekten ve onlara dil uzatmaktan kaçınmakta ararlardı.

Denildi ki, Allahü Teala Musa Aleyhis-selam'a "Cennete en son girecek olan gıybetten tövbe edenlerdir. Cehennem'e ilk girecekler de gıybeteye devam edenlerdir" diye vahyetmiştir. (i. 3. 319) .

Netice itibariyle; Müslümanın, canı ve malı gibi namusu ve şerefi de muhteremdir, onlara da dokunulmaz. Gıybetini yaparak bir müslümanın haysiyetini zedelemek de, tıpkı onun canına, malına ve namusuna el uzatmak gibi büyük bir cinayettir. Nitekim Yüce Allah (c.c.) El-Hümeze süresinde "Arkadan çekiştirmeyi (gıybeti) , yüze karşı eğlenmeyi (alay etmeyi) adet edinen herkesin vay haline!" buyuruyor.

Bir kimse bir başkasına kırgınsa veya kızmışsa onu kötülemeye çalışır haliyle de gıybetini eder. Halbuki bunun büyük ve çok tehlikeli bir günah olduğunu bilen insan gıybet yaparak başkasına kızıp da kendisini ateşe atmaz. İnsan bir defa gıybet etmekle kızdığı insana zarar vermiş olmuyor, kendini felakete atıyor da kendisinin haberi yok bakın Efendimiz (s.a.v) ne buyuruyor:

B. ve M. 'in rivayet ettikleri bir hadisi şerifte Resullullah (s.a.v) : "Kimin bir kardeşinin ırz, şeref ve haysiyeti ile veya malı ile alakalı bir haksızlığı varsa, paranın pulun bulunmayacağı ve kıymeti olmayacağı bir gün (kıyamet günü) gelmeden, hak sahibinden helallik alsın. Zira o gün kendi iyiliklerinden alınır ve hak sahibine verilir. Şayet kendi iyiliği yoksa, hak sahibinin günahları da kendi günahları üzerine eklenir" buyuruyor.

(c.f. 8. 9990)

Görülüyor ki sevmediği kişinin günahlarını alıp yerine gece gündüz çalışıp zor şartlarda. kazandığı sevapları verilecek. Bize bunu bakın Ebu Umame (r.anh) . rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resullullah (s.a.v) Efendimiz:

"Ahirette kişinin amel defteri açılmış olarak getirilir. Defterlerine bakıp yapmış

olduğu iyi amellerin sevabını göremeyince:

Ya Rabbi! Yapmış olduğum şu şu hasenat defterimde yoktur deyince, Cenabı Allah (c.c.) :

Onlar, insanları gıybet etmen nedeniyle yok oldular buyurur." (t. 5. 410)

Ve böylece de hem kızdığı hem de sevmediği kişinin günahlarını alıp ona kendi sevabını vermek suretiyle hem onu sevindirmiş hem de kendini ateşe atmış olur. Haraiti'nin rivayet etmiş olduğu bir hadiste Resulullah (s.a.v.) :

"Kıyamette bir kimse, sevap defterinde, yapmadığı ibadetleri görür **"Bunlar seni gıybet edenlerin sevaplarıdır" denir, buyurur.**

GIYBET HAKKINDA BÜYÜKLERİN SÖZLERİ

Süleyman Aleyhisselam: "Sözün gümüş ise sükutun altındır. "

Hz. Ömer (r.anh) : "Allah'ı zikre devam edin. Zira o şifadır. İnsanlardan dilinizi çekin; zira o hastalıktır. "

İbni Abbas (r.anh) : "Başkasının kusurunu söylemek istediğin zaman, kendi kusurunu hatırla. "

Huseyin (r.anh) oğlu Ali birinin gıybet ettiğini görünce "Gıybetten sakın; çünkü o köpek yiyeceğidir."

Ebu Hureyre (r.anh) : "Başkasının gözündeki kılı görür, fakat kendi gözünüzdeki kiranı (saçı) görmezsiniz. "

Hz. Ali (r.anh.) : "Mızrakların açtığı yaralar iyi olur. Fakat dil yarası iyi olmaz. "

Hasan (r.anh) : "Ey Adem oğlu, sende mevcut olan bir kusur ile insanları kınayıp

dururken, kamil müslüman olamazsın. Kamil müslüman olmak için önce kendi kusurunu ıslah etmen, sonra da başkalarının kusurlarını ıslah ile meşgul olman lazımdır. Ancak bunu yaptığın takdirde, Allah'u Teala'nın has kullarından olabilirsin.”

Hasan (r.anh) : “Dilini korumayan kimse dinini anlamamıştır.”

Muhammed b. Vasi, Malik b. Dinar'a, “Dili korumak, altın ve gümüşü korumaktan daha zordur” diyor.

Tavus'da: “Dilim yırtıcı bir hayvandır ki, onu bırakırsam beni hemen helak eder.”

Katade (r.anh) : “Kabir azabının üç şeyden meydana geldiği bize bildirildi:

- 1- Gıybetten dolayı,
- 2- Nemime'den dolayı. (İnsanlar arasında söz taşımak, laf götürüp getirmek) .

3- İdrardan sakınmamaktan dolayıdır." (i. 3. 321)

Hız. Ali (r.anh) a "Mümin'in alameti nedir"? diye sorulmuş, o da şu dört şey demiştir.

1- Kalbini kibir ve düşmanlıktan temizlemesi,

2- Dilini yalandan ve gıybetten temizlemesi,

3- Kalbini riya ve gösterişten arındırılması,

4- Midesini de haram ve şüpheli şeylerden temiz tutmasıdır." (r. b. 7. 118)

TOPLULUĞUN GIYBETİ OLUR MU?

Bir toplulukta şöyle böyle denildi gibi sözler gıybet olmaz. Gıybet ölü olsun diri olsun muayyen belli bir şahsa yapılan taarruzdur. Topluluk ise muayyen, belli bir şahıs değildir. Ancak toplulukta bazı kimseler hakkında hoşlarına gitmeyen

sözler söylenir de dolayısıyla bu konuşulanlardan muhatap da kastedilen şahısları anlıyorsa veya karşıdaki konuştuğun şahıs meseleyi biliyorsa o zaman gıybet olur.

Mahzurlu olan; gıybet edilen adamı tanıtmaktır. Söylediğin adam, kimin hakkında söylediğini ve kimi kastettiğini bilmiyorsa, anlamıyorsa bu şekil konuşmanın bir zararı yoktur.

“Resül-i Ekrem, (s.a.v) bir adamın halinden hoşlanmadığı zaman, muallak bir ifade ile "Bazı kimselere ne oldu ki, şöyle böyle yaparlar" derdi ve şahsın adını vermezdi" buyuruyor. (e. d. i. 3. 324)

KAÇ YERDE GIYBET YAPMAK CAİZDİR?

İmam Gazali Hazretlerine göre başka bir kimsenin yapmış olduğu kötülükleri ve kusurlarını arkasından söylemek, ancak şeriata uygun bir maksat, gaye bulunduğu zaman caiz olur. Aksi bir durumda kesinlikle gıybet etmek caiz olmaz.

Gıybet günahının yok olması, ancak meşru bir mazeretle mümkündür ki bunlar da altıdır buyuruyor:

1-) Bir haksızlığa veya zulme maruz kalan bir kimsenin: Yani mazlumun hakkını zalim kimseden almak için onu yetkili şahıs ve makamlara şikayette bulunmak. Şikayetçi her şeyi açıklayabilir. Mesela, bir kimse kendisi zulme uğramadığı halde, kadının zulmettiğini, işkence yapıp, hainlik edip, rüşvet alıp yediğini söylerse onun gıybetini yapmış olur. Yok

kendisi bizzat kadının zulmüne uğrayıp, hakkı gasp edilmişse o takdirde onu daha üst makamlara şikayette bulunarak hakkını araması, bu arada kadının zulmettiğini söyleyip anlatması günah değildir. Çünkü, başka bir suretle hakkını alması mümkün değildir. Nitekim Ebu Hümejd es Saidi (r.anh) rivayet ettiği bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Hak sahibinin konuşmaya hakkı vardır.” (b. c.s. 2. 29.)

2-) Yapılan bir kötülüğü düzeltmek ve günahkar ve asi bir kişiyi doğru yola sokmak gayesiyle başka birisinden yardım isterken gıybet etmek de caizdir. Nitekim rivayete göre Hz. Ömer (r.anh) , Hz. Osman veya Hz. Talha'ya uğramış, selam vermiş, selamını almamıştır. Bunun üzerine Hz. Ömer, meseleyi Hz. Ebubekir'e anlatmış ve Hz. Ebubekir (r.anh) ara-

larını bulmuştur. Hz. Ömer (r.anh) in bunu bildirmesi, yardım talebi içindi. Yine bunun gibi Hz. Ömer (r.anh) Şam'da bulunan Cündül'ün içki içip sarhoş olduğunu duyunca ona:

“Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla: Ha mim. Bu kitap mutlak galip, hakkıyla bilen, günahı bağışlayan, tövbeyi kabul eden, azabı çetin, lütuf sahibi Allah tarafından indirilmiştir. O'ndan başka hiç bir ilah yoktur. Dönüş ancak O'nadır. ” (Mü'min suresi. 1. 2. 3.) Ayeti celilesini yazıp gönderdi ve haber vereni karıştırmadı. Zira maksadı, gayesi onu içkiden vazgeçirmektir. Nitekim Hz. Ömer (r.anh) in nasihatı tesir etti ve içkiyi terketti. İşte böyle salih maksatla yapılırsa, bu gıybet müsaade var, yoksa haram olur diyor İmam Gazali hazretleri.

3-) Fetva almak içindir: Mesela, adamın müftüye gidip, filan kimse bana

zulmediyor, ona karşı tutumum nasıl olmalıdır? diye fetva sorması gibi. Örneğin: Hz. Aişe (r.anha.) anlatıyor. Ebu Süfyan'ın karısı Hind'in Resulullah (s.a.v.) :

Kocam Ebu Süfyan çok cimri bir insandır, beni ve çocuklarımı doyasıya yedirmiyor, diye şikayet etti. Ve gizlice alıp çocuklarıma yedirebilir miyim? diye sordu. Resulullah (s.a.v.) de:

“İtidal yolu ile sana ve çocuğuna yetecek kadarını alırsın” buyurdu. Hind, burada kocasının zulmünü ve cimriliğini anlattığı halde, maksadı fetva almak olduğu için, Resulullah (s.a.v.) kendisini bu sözlerinden dolayı men etmedi. (r.s. 3. 118)

4-) Bir müslümanı kötülükten korumak: Kötü insanların şerlerinden sakındırmak için diğer insanları uyarmak gayesiyle yapılan konuşmalar gıybet olmaz. Mesela bir fabrikaya bir bekçi alınacak siz bu bekçinin hırsız, hain birisi ol-

duğunu biliyorsunuz bu durumu söylemeniz gerekir. Bu gıybet sayılmaz. Çünkü söylemezsen işveren zarar görecektir. Bir insanın bile bile zarara uğratılması da bir hainliktir. Kendine veya topluma zarar verecek olan facir insanların şerrinden diğer dürüst insanları korumak için onların kötülüklerini anlatmak gıybet olmaz. Buhz b. Hakim (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v) : "Açıktan günah işleyenleri anlatmaktan niçin çekiniyorsunuz. İnsanlar onları ne zaman tanıyacak, onların vasıflarını anlattın ki insanlar onlardan sakınsınlar" buyuyor. (c.s. 1. 62.)

Dini tabiriyle fasık-ı fenalıktan sakınmayan, aksine işlediği kötülükle iftihar eden, ballandıra ballandıra anlatan, yaptığı zulümden lezzet alan ve sıkılmadan bunları açıktan yapan kimseler bulaşıcı hastalık mikrobu taşıyan kimseler gibidir.

Eğer bunlara karşı tedbir alınmazsa topluma bu pis hastalığın bulaşması kaçınılmaz olur. Böyle kimselerin kötülüklerinin bulaşmaması için bir nevi manevi karantina uygulanmalıdır. Peygamber (s.a.v) Efendimiz bunları teşhir etmek gerektiğini ve çekinilmemesini tavsiye ediyor. İnsanlar onları tanımalı ki şerlerinden uzak kalsınlar, sakınsınlar.

5-) Adamın bir kusurundan meydana gelen lakabıyla meşhur olmasıdır: Aksak, domlaç gözlü gibi. Bunlar bu kusurlarından aldıkları lakaplarıyla anıldıkları ve insanlar arasında böyle tanındıkları için, bu lakabı anmak gıybet sayılmaz. Mesela topaldan rivayet, şaşından rivayet olundu gibi. Alimler adamı anlatabilmek için bu usulü kabul etmişlerdir. Hatta bu öyle bir hal alır ki, artık sahibi ondan bunalmaz olur. Çünkü onunla meşhur olmuş öyle tanınıyor. Şayet kendisini tanı-

tabilmek için veya tarif etmek için mümkün ise öyle yapmak daha uygundur. Eğer bir mazeret söz konusu değilse insanları kusurlarıyla anmak yasaktır.

Mesela: Kambur, cüce, koca kafa, koca burun, koca karın, topal, çil suratlı, çakal adam gibi çeşitli bir şekilde vücudunda bulunan kusurları söylemek suretiyle insanları aşağılayıcı bir şekilde ve üzücü ifadeler kullanarak anmak yüce dinimize aykırıdır. Çünkü Yüce Allah (c.c.) Hucurat suresinin 11. Ayetinde "Kendi kendinizi ayıplamayın, birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın" buyuruyor. Bir de böyle yapmak insanlar arasında da hem dostluğun ve hem de kardeşliğin, sevgi ve saygının ortadan kalkmasına sebep olur.

6-) Açıktan aşikare günah işleyenleri konuşmak gıybet olmaz: Aşikare içki içen, kumar oynayan gibi. Bu tip insanlar kendisine içkici, kumarbaz diyenlere bile

aldırış etmezler. Onları bu isimle anmakta bir sakınca yoktur. Enes (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.):

“Haya örtüsünü atan kimsenin arkasından konuşmak gıybet değildir” buyuruyor. (c.s. 3. 3595) Hz. Ömer (r.anh) da; “fasıkı gıybet haram değildir” buyurdu. Bu sözü ile fısıkını gizli yapanı değil, açığa çıkaranı kastetti. Zira kusurunu gizleyenin hakkına riayet şarttır.

Salt b. Tarif diyor ki: Hasan-ı Basri hazretlerine aşikâre günah işleyip de bunları hiç çekinmeden ilan eden adamın gıybeti olur mu diye sordum. Olmaz, çünkü onda bir hayır yoktur dedi. Üç kişinin de gıybeti olmaz dedi. Bunlar:

1- Nefsinin arzularına uyanlar (Nefsin gayri meşru isteklerine tabi olanlar)

2- Fıskını ilan edenler (Açıktan günah işleyenler)

3- Zalim hükümdarlardır

Bu vasıflara sahip olanların zaten teşhir den yani suçlarını ilan etmede, söylemede bir sıkıntıları yoktur. Belki bu durumdan memnun kalan kimselerdir. Ancak, bunların da gizledikleri başka bir kusurları varsa o kusurlarını teşhir etmek gıybettir.

GIYBETİN ÇEŞİTLERİ

Gıybet üç türüdür.

1-) **Küfür olan gıybet:** Bir insanı gıybet edip edip de sonra da benim bu söylediklerim gıybet değil bunlar gıybet olmaz ben onda olan şeyleri söyledim derse, haram olan gıybete helal dediği için küfür olur. Çünkü gıybet, olan bir şeyi söylemektir. Olmayan bir şeyi söylemek ise malum olduğu üzere iftiradır. Hem

daha büyük bir günah hem de ikinci bir günah daha işlenmiş olur. Bu durum da küfür den tövbe eder gibi tövbe etmek gerekir.

2-) **Duyulan gıybet:** Yaptığı gıybeti gıybet ettiği kişiye duyurmaktır. Haramdır. Tövbe etmekle kalmayıp onunla helalleşmekte lazım çünkü Resulullah (s.a.v) "Gıybet yapan, gıybet edilen tarafından affedilmedikçe, mağfiret olunmaz" buyurur. (r. 226. 2)

3-) **Duyulmayan gıybet:** Gıybet olunanın bundan haberi olmaz. Bunun için ise tövbe ve istiğfar edip ona hayır dua etmekle olur. Enes (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v) : "Gıybetin keffareti, gıybet ettiği kimse için (kulağına gitmeden) mağfiret dilemektir" buyuruyor. (r. 339. 14. - i. 3. 341.)

GIYBETİN KEFFARETİ

İmam Gazali hazretleri buyuruyor ki:

“Kazanılan gıybet günahından temizlenmek için gıybet yapan kimsenin pişmanlık duyması, tövbe etmesi ve söylediklerine de üzülmeli gerekir. Ancak böyle yapmakla Yüce Allah'a karşı olan sorumluluğundan kurtulmuş olur. Ayrıca gıybet ettiği kimseden de helallik almak suretiyle ona karşı olan borcundan da bu sayede kurtulmuş olsun. Gıybet ettiği kimseden helallik alıp af dilerken içinden üzülmeli ve bu üzüntü ve pişmanlığını da gıybet ettiği kimseye duyurmalıdır. Yoksa içinden nadim olmadığı halde dışından pişman görünüp helallik almaya çalışırsa riyakarlık etmiş olur ki, bu defa da yeni bir günah daha işlemiş olur.

Gıybetin keffareti hakkında İslam alimlerinden Hasan-ı Basri hazretleri de şöyle demiştir:

“Gıybet yapan kimsenin mutlaka helallik istemesi gerekmez tövbekar olmak da kafidir” diyor ve buna delil olarak ta Enes b. Malik (r.anh) in Resulullah (s.a.v) den rivayet ettiği şu hadisi şerifi delil göstermiştir. “Gıybet ettiğin adamın gıybetinin keffareti, onun için istiğfar etmendir.”

“Mücahid de “din kardeşinin etini yemenin yani gıybetini yapmanın keffareti onu övmen ve onun için hayır dua etmendir” demiştir.

Bir başka büyük İslam alimi Ata b. Ebi Rebah hazretlerine gıybetin tövbesinden sorulduğunda O da cevaben: “Gıybetini yaptığın adamın yanına gider ona, senin gıybetini yaptım, zulmettim, hatta yalan söyledim, bu suretle sana kötülükte bulundum. Şimdi ise pişman oldum. Senden helallik istiyorum. Sen istersen hakkını alırsın, istersen helal edersin, der ve bu

suretle helallik ister" demiştir. Malumunuz ki sözün en doğrusu da budur.

Hazreti Aişe (r.anha) başka bir kadın için " Ne uzun eteklidir" diyen kadına "Gıybet ettin git ondan helallik al" demiştir.

Bütün bu rivayetler gösteriyor ki;

Gıybet edilen kişiden helallik almanın gerekli olduğunu göstermektedir. İmam Gazali Hazretleri şayet adam ölmüşse veya yer belli değilse veya gaip ise o zaman onun için dua, istiğfar ve hayır hasenat yapar buyuruyor.

Gıybetin kefareti konusunda Sehl İbni Saad (r.anh) rivayet ettiği bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v) Efendimiz: "Bir kimse din kardeşini gıybet eder ve sonra ona mağfiret dilerse bu ona kefarettir" buyuruyor. (r. 407. 4)

Buhari ve Müslim'in rivayet ettikleri bir hadisi şerifte Resullullah (s.a.v.) : "Kimin bir kardeşinin ırz, şeref ve haysiyeti ile veya malı ile alakalı bir haksızlığı varsa, paranın pulun bulunmayacağı ve kıymeti olmayacağı bir gün (kıyamet günü) gelmeden, hak sahibinden helallik alsın. Zira o gün kendi iyiliklerinden alınır ve hak sahibine verilir. Şayet kendi iyiliği yoksa, hak sahibinin günahları da kendi günahları üzerine eklenir" buyuruyor. Hepimizin malumudur ki ne kadar tehlikeli olduğu apaçık meydandadır.

Hasan-ı Basri Hazretlerine birisi;

"Ya Hasan, falanca seni gıybet etti"
deyince, Hasan-ı Basri Hazretleri:

O adama bir tabak hurma göndere-
rek, "işittiğime göre, sen bana amelinden
bir miktar hediye ettin, ben de bu hurma
ile mukabele de bulunabildim. Beni ma-

zur gör ve hediyemi kabul eyle" demiş. (i. 3. 343.)

Velhasıl gıybet yaptıkça ameller varsa gidiyor, birde yoksa gıybetini ettiğın kişinin günahları yükleniliyor.

DİLİ GIYBETTEN KORUMA ÇARELERİ

İnsan dil ile konuşup derdini, meramını bu organıyla anlatmaktadır. Bu organımız güzel ve faydalı sözler söyleyip hayra sebep olduğu gibi kötü, çirkin ve zararlı konuşmalar yapıp şer şeylere de sebep olabilmektedir. Başka bir ifadeyle dil, insanı dünya da ve ahirette saadete ve selamete ulaştırdığı gibi mahrumiyete veya felakete ulaştıracak bir vasıtaadır.

Dil görünüşte bir et parçasıdır, dilin hayır ve şer olmak üzere iki yönü vardır. Dilin hayır yönü cennet yolu, şer yönü de cehennem yoludur.

İnsan vücudunda ki bütün organların dilin etkisi ve tasarrufu altında olduğunu bize Ebu Said (r.anh) . rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v) Efendimiz bildiriyor ve buyuruyorlar ki:

İnsan oğlu sabahladığında bütün organları dile yalvararak şöyle derler:

"Hakkımızda Allah'tan kork. Bizim istikametimiz ancak seninle mümkündür. Sen istikamet üzere olursan, biz de istikamet üzere oluruz. Sen saparsan biz de saparız." (c.s. 1. 64. r. s. 3. 1550.)

Yüce Allah (c.c.) dili yaratmış, fakat onu da istediği gibi kullanması için insana akıl vermiştir. Bu nedenle insanoğlu dilini istediği bir şekilde kullanabiliyor. Şu halde biz dilimizi kontrol altında tutma yeteneğine sahibiz. O zaman ağızımızdan çıkacak her sözü düşünüp taşındıktan sonra konuşmamız lazım çünkü ağızımızdan çıkan gereksiz bir söz sebebiyle ba-

şımız derde girebilir, ne demişler söz ağızdan çıkan mermi gibidir. Çıkan mermi nasıl namluya geri dönmezse söz de aynıdır. Hz. Ali (r.anh) : “Söz ağızdan çıkana kadar sahibinin esiridir; ağızdan çıktıktan sonra da sahibi onun esiri olur” buyurmuştur.

DİLİ MUHAFAZA ETMEK

İbni Mes'ud (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.) 'in “Adem oğlunun hatalarının çoğu dilindendir” dediğini işittim demiştir. (r. 80. 5.)

İbni Ömer (r.anh.) diyor ki; Resul-i Ekrem (s.a.v.) : “Dilini koruyan kimsenin kurlarını Allah örter. Gazabına malik olan kimseyi Allahu Teala azabından korur. Allah'dan özür dileyen kimsenin özrünü Allah kabul eder” buyurmuştur. (c.s. 3. 3638. i. 3. 250.)

Dili gıybet hastalığına düşmekten kormanın birinci şartı dili muhafaza etmek gerekir ki bu da, çok konuşmaktan sakınıp bir mazeret bulunmadıkça sükut etmeyi adet haline getirmediğçe asla mümkün olamaz. Mutlaka konuşmak gerekirse, son derece ölçülü ve düşünerek, maksadını, gayeni ifade edebilecek kadar konuşmalıdır.

Resulullah (s.a.v.) "Kim Allah'a ve Ahiret gününe iman ediyorsa ya hayır söylesin yada Sussun" buyuruyor. (m. 27.)

Taberani'nin rivayet etmiş olduğu hadiste, Resulullah (s.a.v.) "Kim sükut etmesini bilirse, o kurtuluşa ermiş sayılır" buyuruyor. (i. m. 2. 146.)

Enes İbni Malik (r.anh) gelen başka bir hadiste Resulullah (s.a.v.) : "Kul dilini saklamadıkça imanın hakikatına eremez" buyuruyor. (i.m. 2. 146.)

Dil insan için hem cennet kapılarını, hem de cehennem kapılarını açan bir anahtar durumundadır. Ağızımızdan çıkan her şey yarın kıyamet günü önümüze konacaktır. Yüce Allah (c.c.) Kaf suresinin 17 inci ayetinde mealen "İki melek (insanın) sağında ve solunda oturarak yaptıklarını yazmaktadırlar." Aynı surenin 18 inci ayetin de ise: "İnsan hiç bir söz söylemez ki, yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın." buyurur.

Organların Yüce Allah tarafından bir yaratılış gayesi vardır. Dilin ki de yaratani zikretmek, onu anmak, onun yasak kıldığı hoşnut ve razı olmayacağı şeyleri konuşmamak, verdiği nimetlere şükretmek, nankörlük etmemek, onu övmek ve sena etmek, her zaman güzel ve faydalı sözler söylemek, insanlara faydalı öğütlerde bulunmak. Bunların dışındaki konuşmaların insan için zararlı olduğunu Ümmü

Habibe (r.anha) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bize bildiriyor. Ve buyuruyorlar ki: " İnsan oğlunun bütün sözleri lehinde değil, aleyhindedir. İyiliği tavsiye etmesi, Kötülükten sakındırması, Aziz ve Celil olan Allah'ı anması müstesna." (c.s. 3. 3058.)

Şunu çok iyi bilmek gerekir;

Bütün kötü huylar;

1-) ***İman, ilim ve amel karışımı bir ilaçla tedavi edilir.***

2-) Her illetin tedavisi, sebebinin zıddı ile olur.

GIYBETTEN KORUNMANIN MÜCMEL (KISA YOLU)

Öncelikli olarak insanın Allahu Teala'nın gıybeti gazaplandığını bilmesi gerekir. Aynı zamanda gıybetin sevapları mahvettiğini, zira kıyamet günü, yaptığı gıybetin ve gıybet ettiği kişiyi

teşhir etmenin cezası olarak kendi sevaplarının gıybet ettiği kişiye verileceğini, şayet sevabı yoksa adamın günahlarının kendisine yükletileceğini, gıybet etmekle leş yiyene benzetildiğini, bu suretle de Allah (c.c.) 'ın gazabına uğrayacağını, günahlarının ağır gelmesinden dolayı cehenneme gireceğini, hatta gıybet ettiği kimsenin bir günahını almakla dahi günahlarının ağır geleceğini ve en hafif derece olarak kendi amelinin mükafatının azalacağını ve bütün bunların kıyamet günü karşılıklı muhakeme, sual-cevap ve muhasebe yapıldıktan sonra olacağını bilmesi ve devamlı olarak da göz önünde bulundurup bir gün bütün bunların karşısına çıkacağına kesin kes inanıp o anı tefekkür etmeli yani düşünmelidir.

Nitekim Resul-i Ekrem (s.a.v.) Efendimiz:

Ateşin kuru odunu yakması, insanın sevaplarını mahvetmekte gıybetten daha süratli değildir, buyurmuştur. (i. 3. 330.)

Evet, gıybet hakkındaki bu haberlere inanan kimse sonunda karşılaşacağı durumu devamlı göz önünde bulundurursa korkudan gıybet için dilini oynatmaz.

Gıybetten kurtulmanın diğer bir yolu da insanın kendisini düşünmesidir. Kendi kusurlarını düzeltmekle meşgul olan başkalarının kusurlarını aramaya ve konuşmaya fırsat bulamaz. Nitekim Enes (r.anh) rivayet ettiği bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.) : “Müjde o kimseye ki, kendi kusurları, insanların kusurlarını araştırmadan kendini alıkoymuştur” buyurur. (i. 3. 330.)

Zaten müslümana yaraşan da kendi kusurlarını düzeltmekle meşgul olmasıdır.

İbn Mes'ud (r.anh.) diyor ki; Resül-i Ekrem şöyle buyurmuştur.

"İnsanlar üç kısımdır. Bir kısmı kârda, bir kısmı selamette ve bir kısmı da helâktedir. Kârda olanlar, Allah'ı zikredenlerdir. Selamette olanlar, diline sahip olanlardır. Helaka gidenler ise, batıl ve boş sözlere dalanlardır." (i. 3. 252.)

AZ KONUŞMAK

Az konuşmak: Büyüklerin adeti, kurtuluş kapısının anahtarı ve devamlı huzurlu olmanın sebebidir.

Yüce Allah (c.c.) İsrâ suresinin 53 âyetinde "Kullarıma söyle, sözün en güzelini söylesinler" buyurur. Yüce Allah (c.c.) Hadis-i kudisinde de şöyle buyurdu: "**Ey ademoğlu! Kalbinde bir katılık, bede-**

ninde bir hastalık ve rızkında bir eksiklik bulunduğun zaman, bil ki, boş şeyler konuştun. Ey Ademoğlu! Çok konuşmakla hikmet ve inceliği nasıl arzularsın? Hikmeti, dilinin ve kalbinin sükutunda ara. Ey Ademoğlu! Hiç biriniz asla gıybet etmesin. Kim gıybeti bırakırsa onun makamı temiz, sevgisi aşikar ve kadri yüce olur. Ey Ademoğlu! Dilin doğru olmadıkça dinin, kalbin doğru olmadıkça dilin, benden haya etmedikçe de kalbin doğru olmaz. " (ma. 637)

Peygamber (s.a.v) efendimiz de ümmetini az konuşmanın; günahlardan kaçınma sebebi, insanı meramına ulaştırıcı, insanlarda sevgi doğurucu ve üstün sırları da saklayıcı olduğunu bildirmiştir.

Yukarıdaki bir konuda da belirtildiği üzere nitekim Peygamber (s.a.v.) Efendimiz hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Ya hayır söyle ya sus" İnanın selameti, dilini tutmasındandır. "Dilin maddesi, diğer uzuvların maddesinden küçük, fakat suçu hepsinin suçundan büyüktür."

Allah dostları şöyle demişlerdir. Bu zaman sukut zamanıdır. Koca insan iki küçük şeyin rehini olmuştur; Onun biri yürek diğeri de dildir.

Gerçi insanın sözlerinde kerametler vardır. Fakat belalardan kurtuluş ise susmaktadır.

Şunu unutmayalım ki dil insanın adeta bir ölçөгüdür. Susmak, vakarın kisvesi ve yaşamaya yetecek bir nimettir. İnsan konuşmadıkça sözü tesirli olur. Konuştukça da sözün tesiri gider ve ona hükmedemezsin. Çok konuşmak, ayıp ve ar; dilini tutmaksa, şeref ve vakardır. Dilin sukutu emniyet kalbin sukutu da irfan sebebidir. Dilin tehlikesi de çoktur, zira o hedeften şaşmayan ve hata etmez bir ok gibidir.

Üç şey, bütün felaketleri üzerine çeker: Bunun biri şaka, biri mizah, biri de boş laftır.

Dilin doğruluğu, insanın kurtuluş ve güvenliğidir. Çok laf insana dinleme bıkkınlığı verir. Lafı sözü az olanın günahları da azalır.

Susup da güvenlik ve kurtuluş bulan; konuşarak çok şey kazanandan farksızdır. ***Kişi, diliyle insandır. Oysa ki dili kendisine düşmandır.***

Cevabı kötü olan şeyleri söylemek, sonunda pişmanlık doğurur. Akıllı olanın, cahile güzel muamele ile yüzüne karşı yumuşaklık ve dostluk göstermesi doktorun hastasına yaptığı muamele gibi onun aklına uygun olanı söylemesi lazımdır. Dedikoduyu bırakan gönül hoşnutluğunun ne olduğunu anlar. Susmak zinet ve vakardır. Susmanın faydaları uçsuz bucaksızdır. En basit menfaati sermayeyi

kurtarmaktır. ***Canın mahvolması dilin ucuna bağlıdır.***

Ulema; Susmak ilimlerin en üstünü ve Allah Teala'nın hikmetidir. Dil konuşsa gönül susar. Dil sükut etse, gönül hikmet açar. Süleyman (a.s.) : "Sözün gümüş ise sükutun altundur" buyurmuş.

İsa Aleyhisselam'a havarileri,

"Cennete götüreceğ bir amele bizi irşad et." dediler. İsa Aleyhisselam:

"Hiç konuşmayın" buyurdu. Onlar:

"Buna imkan yok" dediler. İsa Aleyhisselam:

"O halde hayır söyleyin" buyurmuş.

Dili korumakla, yapılan amellerin muhafazası da vardır, Zira, çok konuşan gafil elbette gıybet eder. Böylece onun güzel amelleri, düşmanlarına kazanç olur. Nitekim ariflerden biri şöyle demiştir. "Eğer

gıybet etsem, kendi annemi gıybet ederim ki, sevaplarım ona gitsin. "

Muaz (r.anh.) Resül-i Ekrem'e konuştuklarımızdan da muahaze olur muyuz? diye sorduklarında, Resül-i Ekrem:

"Anan ölesi, insanları yüzükoyun ateşe atan dillerinin hatalarıdır" buyuruyor. (i. 248) Şu halde dili muhafaza; iki cihanın kurtuluşu, irfan ehlinin sermayesi, ruh ve gönülün çok sağlam bir kalesidir. Rivayete göre Lokman Hekim, Hz. Davud (a. s.) 'ın huzuruna geldiğinde, onun elinde demir ve çeliğin balmumu gibi olduğunu ve bunlardan birbirine geçmiş halkalar şeklinde acayip bir şey yaptığını görür. Bu işe şakalaşan Lokman Hekim, o acayip şeyin, ne işe yarayacağını sormak isterse de, gönlünün hikmet ve inceliği onu sormaktan alıkoyar. Ne zaman ki o, Allah'ın halifesi, o anlaşılmaz işini, mucizesini tamamlar, yaptığı şeyi üzereni giydik-

ten sonra, Lokman Hekime dönerek: "Bu zırh, savaşta, insan için sağlam bir kaledir" der. Lokman Hekim: "Peki, siz benim bu suskunluğuma ne dersiniz ki, hiç bir şey sormadım?" deyince Davut (a.s.) : "Sükut, faili az olan bir hikmettir. Gönül ve ruhu, konuşurken koruyan, apayrı sağlam bir kaledir"cevabını verir.

Yine Muaz (r.anh) Resul-i Ekrem'e:

Hangi amel daha makbuldür? diye sordu. Resul-i Ekrem dilini ağzından çıkarıp elini dilinin üzerine koymak suretiyle dilini göstermiş ve bunu korumanın en makbul bir amel olduğunu söylemiştir. (i. 248.)

Netice olarak: Az konuşma, şeref ve bahtiyarlık kazandırıcı, olgunluğa ulaştırıcıdır. Dilini tutarsan dostların olur, zira insanın belası dilinden gelir.

İnsanın iyi olması, dilini tutması ve bol ihsanda bulunmasıdır. Önce düşün sonra söyle, akıllı olanın dili kalbinde, ahmak olanın kalbi de ağzındadır derler.

Rivayet edildiğine göre Ebu Bekir Sıddık (r.anh) mübarek ağızlarında küçük bir taş saklar, böylece boş sözden ağzını korurdu. Zaruret anında taşı çıkarıp konuşurdu. "Bu dildir ki, beni belalara ve çirkin eziyetlere sürüklemiştir" diyerek dostlarını ikaz ederdi. (ma. 639)

Sözün en güzeli, kısa ve anlamı derin olandır. Bakın ne diyor ulema: "Nice sukut en tesirli söz ve nice söz, bir zehirli oktur. Nice insanı helak eden ve birçok nimetini elinden alan dilidir. Her insana dilinden dolayı sitem edilir. Dil yarası kılıç yarasından daha acı verir. Sana güven ve vakar veren suskunluk, sana pişmanlık ve ar olacak sözden daha hayırlıdır. Dili koru-

mak imanın esasıdır. Konuşmakla, Allah'ı zikretmenin gönülde ışıldattığı nurlar silinir. Öyleyse çok söz gönlü karanlığa boğar. Müjdeler olsun, Dili susup kalbi zikredene! Ve müjdeler olsun, diline sahip ve her halde şükredene!

Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretleri sukut iki kısımdır:

Biri dilin sükutu, diğeri de kalbin sükutudur buyuruyor ve devamla;

Dilin sükutu: Allah'tan başkasını, yine ondan habersiz onu düşünmeden söylemekten büsbütün susmasıdır.

Kalbin sükutu da varlık izlerini gönülden silmektir. Kimin dili susar da kalbi susmazsa, onun günahları az olur. Ve kendisi rahat bulur. Kimin dili ve kalbi birlikte suskun olursa, onun kafası duru olur ve mevlasını bulur. Kimin ne dili, ne de kalbi sükut olmazsa, o kimse şeytanın

karargahı haline gelir ve onun tahakkümü altında olur buyuruyor. (ma.)

GIYBETE SEVK EDEN SEBEPLER

Bil ki insanoğlunu gıybet etmeye sürükleyen birçok sebep vardır. Alimler bunun sekiz tanesinin umumu ilgilendiren sebepler olduğunu bildirmişlerdir. Bunlar da:

Birinci Sebep:

Haset: Başkasının iyi hallerini veya zenginliğini istemeyip, kendisinin o haller veya zenginliğe kavuşmasını istemek. Çekememezlik, kıskançlık, kıskanmak demektir.

Başka bir deyimle haset, layık olan kimseden nimetin gitmesini istemektir. Bu nimet ister dini olsun ister dünyevi.

Enes (r.anh) rivayet etmiş olduğu hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.) : "Adem oğlunun hepsi hasetcidir. Lakin insanların

bazısında haset daha şiddetlidir. Hasetçinin hasedi eline ve diline çıkmadıkça kendisine zarar vermez" buyuruyor. (r. 342. 5.)

Her türlü insanda bulunan bu manevi hastalığın tarihi ise çok eskilere dayanır.

Semada ve arzda yani gökyüzünde ve yeryüzünde ilk isyan Yüce Allah (c.c.) haset yüzünden yapılmıştır. Göklerde ilk isyan eden iblistir. İblis Adem (a.s.) ın Allah Tealanın yanındaki üstün mevki ve değerini haset ederek ona secde etmekten kaçınmış ve Yüce Allah (c.c) "Çık oradan (cennetten) ! Sen artık kovulmuş birisin, ceza gününe kadar lanetim senin üzerindedir!" buyurdu (Sad. suresi 77-78) ve rahmetinden uzaklaştırdı.

Allah onu cennetten kovdu ve taşlanmış bir şeytan oldu.

Arzda, yeryüzünde de ilk isyan (ilk günah) Adem (a.s.)'in çocuklarından olan Kabil kardeşi Habil'e haset edip öldürmüş ve Allah'a asi olmuştur.

İbliste başlayıp ortaya çıkan haset onun vermiş olduğu vesvesesiyle bütün insanlık alemine yayılmış. Bundan böyle de haset şeytanın insanlar üzerinde kullanmaya başladığı en etkili bir silah haline gelmiştir.

Yine hepimizin malumudur ki şeytanın vermiş olduğu bir vesvese ile Yakup (a.s.)'in çocukları arasında meydana gelen bu haset hastalığı, kardeşleri tarafından, Yusuf (a.s.)'in bir kuyuya atılmasına ve neticede köle olarak satılmasına sebep olmuştur.

Haset çok tehlikeli bir hastalıktır. Büyük günahdır. Enes (r.anh) Resulullah (s.a.v.) Efendimizin şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:

“Haset ateşin odunu yiyip bitirdiği gibi iyilikleri yer bitirir. ” (c.s. 2. 321.) Bakın daha da tehlikelisi Ebu Said (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir Hadisi şerifte; Resulullah (s.a.v) : “Haset, öd ağacının balı bozduğu gibi, imanı bozar” buyuruyor. (c.s. 3. 322)

Haset, geçmişte ve günümüzde birçok insanı helaka sürükleyen bir hastalıktır. Nitekim Zübeyr (r.anh.) rivayet etmiş olduğu bir Hadisi şerifte:

Peygamber (s.a.v.) : “Sizden evvelki ümmetlerin hastalığı yavaş yavaş size de bulaşır. Bu haset ve kindir. Bu hastalık tıraş edicidir. Fakat saç değil, dini traş eder. Muhammed'in nefsi kudreti elinde olan Allah'a yemin ederim ki, siz iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olamazsınız. Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şeyi size haber vereyim mi? Aranızda selamı yayınız” buyurmuştur. (c.s. 2. 2156)

Hadis-i şerif bizleri haset hastalığının sebep olduğu zararlara karşı uyarıyor. Kin, çekememezlik, insanlar arasında ki sevgiyi, saygıyı, kardeşliği ve yardımlaşmayı kaldırıp bu vesile ile de dini hisleri de yok ettiğini bildiriyor.

Birbirlerine karşı hasetlik, fesatlık yapan toplumlar hiç bir zaman ilerleyemez, böyle milletlerde kabiliyetli nesil yetişme imkânı da olmaz. Böyle olunca da hiç bir konuda başarıya ulaşılmaz. Bunun sebebi de kabiliyetli kimselerin çalışmaları, onları çekemeyenler onlara karşı hasetlik yapanlar tarafından daima kötülenir. Böyle olunca da birlik, beraberlik ve kardeşlik ruhu ortadan kaybolur.

Bunun içindir ki Ebu Hureyre (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte, Resulullah (s.a.v.) : "Birbirinize kin beslemeyiniz, birbirinize sırt çevirmeyiniz, dünyalık için birbirinizle yarışa girmeyi-

niz. Ey Allah'ın kulları, kardeş olunuz, müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez. Onu küçümsemez, ona yardımını esirgemez" buyuruyor. (c.s. 3. 3852 - r.b. 8. 202.)

Şunu çok iyi bilmek gerekir ki; Müslüman kardeşlerine karşı hasetlik eden, kin besleyen kimse olgun bir mü'min olamaz.

Enes b. Malik (r.anh) anlatıyor.

"Resul-i Ekrem'le beraber oturuyorduk. Buyurdular ki: "Şimdi size cennetliklerden bir adam çıkagelecektir. " Bir de baktık ki, Ensardan, abdest suyu sakalından damlayan ve ayakkabılarını sol eline almış bir adam çıkageldi. Ertesi gün olunca Resul-i Ekrem yine evvelki gibi söyledi. Aynı adam yine birincide olduğu gibi çıka geldi. Üçüncü gün olunca Resul-i Ekrem Efendimiz yine aynı sözü tekrar etti ve yine aynı adam ilk hali gibi çıkageldi. Re-

sul-i Ekrem kalkınca, Abdullah b. Amr o adamı takip etti ve ona dedi ki:

Ben babamla münakaşa ettim, üç gün onun yanına girmeyeceğime yemin ettim. Eğer sen beni bu üç gün geçinceye kadar misafir olarak yanınızda kalmama izin verirseniz yanınızda kalayım" dedi adam da olur dedi.

Enes (r.anh) dediki: Abdullah sözüne devamla şöyle anlatıyor:

Üç geceyi onunla bir arada geçirdik. Fakat gece kalktığını görmedim. Ancak sabah namazına kadar uyandıkça Allah'u Tealayı zikretti ve tekbir getirdi. Abdullah dedi ki:

Onun hayırdan başka bir şey söylediğini işitmedim. Üç gün geçince sanki onun amelini küçük görür gibi dedim ki:

Ey Allah'ın kulu, babam ile benim aramda bir ayrılık ve itilaf vaki değildir.

Fakat Resul-i Ekrem'in senin için üç kere (Şimdi size cennetliklerden bir adam çıkagelecektir.) dediğini işittim. Üç defasında da sen çıkageldin. Amelini anlamak için senin yanında kalmak istedim. Böylece sana uymak istedim. Fakat büyük bir amel işlediğini görmedim. Seni Resul-i Ekrem Efendimizin söylediği mertebeye ulaştıran nedir? dedim. Dedi ki:

“Şu gördüğünden başkası değildir. ”
Ben dönünce bana seslendi ve dedi ki:

“O senin gördüğün şeyden başkası değildir. Ancak ben Müslümanlardan hiç bir kimseye kalbimde bir hile ve kin tutmam ve Allah'ın verdiği her hangi bir hayırdan dolayı hiç bir kimseye asla haset etmem. Bunun üzerine Abdullah:

İşte seni o dereceye ulaştıran budur dedi. (i. 3. 420.)

Yine Resul-i Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurmuştur.

Üç şey vardır ki, bunlardan kimse kurtulamaz (Diğer rivayette: "Az kimseler kurtulur" şeklindedir.) Bunlar kötü zan, uğursuzluk saymak ve haset, yani çeke-memezliktir. Şimdi bunlardan kurtuluş çarelerini size öğreteyim. Kötü zanna kapıldığın zaman, üzerinde durup da iç yüzünü araştırma, uğursuz diye bildiğin bir şey ile karşılaştığın zaman aldırış etmeden işine devam et. Haset ettiğin kimseye karşı da haddi aşma." (i. 3. 421.)

Rivayete göre Musa (a.s.) arşın gölgesinde bir adamın oturduğunu gördü. Adama heves etti. "Bu adam Allah katında iyi bir insandır" dedi ve sonra, "Ya Rab, bu adam kimdir, adı nedir?" diye sordu. Allahu Teala adını vermedi, yalnız "üç amel ile bu mertebeye ulaştığını sana bildireyim" buyurdu ve bu üç ameli şöyle

bildirdi: Kimseye haset etmedi, baba ve annesine asi olmadı. Bir de söz gezdirmedi" buyurdu.

Zekeriya (a.s.) da Allahu Teala'nın şöyle buyurduğunu haber veriyor: "Haset eden benim nimetime düşman olan, kazama kızan, kullarım arasındaki taksimatıma razı olmayan bir kimsedir." (i. 3. 422)

Hasetin makbul olanı da vardır ki buna münafese yani iyilikte yarışma denir. Başkasının elindekine göz dikmek değil de ondaki varlık gibi kendisinin de bir varlığa sahip olmasını istemek. Hatta bu durum insanın yaratılışında var olan bir hasettir ki buna aynı zamanda "gıpta" denir.

İki kişiye gıpta edildiğini bunlardan birinin ilim sahibi olmuş hem ilmiyle amel ediyor hem de başkalarına öğretiyor. Biri de meşru yoldan kazanmış Allah yolunda harcayana gıpta edildiğini Abdul-

lah İbni Mes'ud (r.anh.) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.) bize bildirmiş ve buyurmuşlar ki: "İki şeyden başkasına imrenilmez. Allah kendisine mal vermiş onu hak yolunda harcıyor, ilim vermiş hem onunla amel ediyor hem de öğretiyor. (b. -m. r. 480. 9.)

Gıybetin oluşmasına ikinci sebep:

Kin:

Sözlük manası: Gizli düşmanlık, garaz, buğz demektir.

Kin ancak dünya ve içindekilere bağlanmaktan kaynaklanır.

Kin; hiddetten ve intikam hırsından doğar.

Ebu Hureyre (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.) : "Kin tutmaktan sakının zira o helak edicidir" buyuruyor. (r. 177. 3)

Acziyeti sebebiyle hemen intikam alma gücünde olmayan kimselerin hiddet ve gazapları içlerinde saklanır ve hıkd yani kin halini alır. Bu sefer içinden ondan nefret eder ki, bu durum mü'mine yakışmayan kötü bir huydur. Nitekim Resul-i Ekrem "mü'min kin tutmaz" buyurdu. (i. 3.405)

H. Aşe (r.anha) nın rivayet etmiş olduğu diğer bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.) : "Allah'ın hiç sevmediği kişiler, düşmanlıklarında çok şedit olanlar (kindar olanlar) dır" buyuruyor. (r. 8. 3.)

İmam Gazali Hazretleri; kinden de şu sekiz hastalıklar doğar buyuruyor.

1- Haset (çekememezlik) : Yukarıda bir nebze bahsettik,

2- Kin tuttuğu kişiye yalnız içinden sevinmekle kalmaz onun uğramış olduğu

bir felakete diliyle de "oh oldu" der. (iyi oldu demek)

3- Onunla alakayı keser.

4- Onu tahkir maksadıyla ondan yüz çevirir,

5- Aleyhinde dinen yasak olan yalan, gıybet, sırrını yayar ve gizli hallerini meydana çıkarır.

6- Eğlence ve maskaralık için onu diline dolar, her yerde dedikodusunu yapar.

7- Onu dövmeye varıncaya kadar elinden gelen tüm eziyet ve sıkıntıları ona yapar.

8- Borç verme, sılai-rahim ve başka hususlarda onu mahrum eder ve hakkını vermez ki bütün bunlar haramdır.

Üçüncü sebep:**Egoizm (Yalnız kendini düşünmek)**

Merhamet, kardeşlik, yardımlaşma, fedakarlık, feragat, sevgi ve saygı. Gerçek insanlığın ve İslam'ın vasıflarındandır. Hayatımızı idamenin amacı da bu meziyetleri kazanmamız ve bu yolda yürümemizdir.

Yalnız kendisini düşünenlerin nefislerine musallat olmuş menfaatperestlik ise sakıncalı bir durumdur ki işte buna "egoizm" denir. Bu durum ise toplum içerisinde sevginin, saygının, hatırın, gönlün, kardeşliğin, hak ve adaletin kaybolmasına sebep olur ve yerine de insanların birbirlerinin dedikodularını yapmalarına, birbirlerini arkadan çekiştirme halleri başlar ki, bu durumda gıybet hastalığına yakalanması sebep olur.

Dördüncü Sebep:**Karşısındaki adamı küçük görmek:**

Bu durum hem karşısında iken veya gıyabında alay ve eğlenceli konuşmalarla, o cahildir, akli ermez, onun sözü değersizdir gibi konuşmalar yaparak değişik tavır ve hareketlerde bulunmak ki bunun sebebi de kendisini büyük görüp karşısındaki de küçümsemek suretiyle bir taraftan da gıybetini yapar.

İbni Mesud (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Peygamber (s.a.v) : "Kibirden sakınınız. Hiçbir şüphe yoktur ki, kibir şeytanı Adem (a.s.) 'a secde etmemeye sevk etmiştir. Hırstan da sakınınız. Zira hırs Adem (a.s.) 'ı malum ağaçtan yemeğe sevk etmiştir. Hasetten de sakınınız. Zira Adem (a.s) 'ın iki oğlundan biri kardeşini ancak haset sebebi ile öldürmüştür. İşte bunlar her hatanın aslıdır" buyuruyor. (r. 173. 5)

Beşinci Sebep:

Öfkesini teskin etmektir. Bu kabil gıybet, gıybeti yapılan adamdan kızmasına vesile olan bir sebep cereyan ettiği zaman meydana gelir. Çünkü kişi öfkesi kabardığı zaman karşısındaki adamın kötülüklerini söylemek sureti ile öfkesini ancak dindirir. Eğer gıybetine mani olacak din ve takva yoksa dil muhakkak gıybeteye kayacaktır. Kişi bazen de öfkesinin dinmesine mani olur. Böylece öfke içinde birikir. Sabit bir kine dönüşür ve kötülükleri belirtmeye sebep teşkil eder. Zaten kin ve öfke insanı gıybeteye sürükleyen en büyük sebeplerdendir.

Altıncı Sebep:

Emsal ve akranlarına uymak; arkadaşlarına ayak uydurmak ve konuşma hususunda onlara yardım etmektir. Arkadaşları öfkelenirler, onlara uyulsun diye o da öfkelenir. Arkadaşları gıybet ederler,

onların yaptıklarına karşı çıkıp meclisi terk ettiği takdirde arkadaşlarının kendisine kızıp güceneceklerini hatta nefret edeceklerini tahmin eder ve o da katılır. Ta ki sıkıntıda ve bollukta onlarla beraber olduğunu göstermiş olsun.

Yedinci Sebep:

Şakalaşmak, oynamak, latife yapmak; vakti gülmekle geçirmektir. Binaenaleyh kişi, başkasının ayıbını zikrediyor onun taklidini yapmak suretiyle halkı güldürüyor. Zaten böyle yapmanın menşei de kibir ve gururdur.

Sekizinci Sebep:

Başkası tarafından kötüleneceğini hissetmek; Bir kimsenin başkası tarafından çeşitli yönlerden kötüleneceğini hissetmesidir.

GIYBETLE İLGİLİ HADİSİ ŞERİFLER

1- Osman İbn Affan (r.a.) Resulullah (s.a.v.) den şöyle işittiğini rivayet etti:

“Bahçıvanın ağaçları budadığı gibi, gıybet ve söz taşımak da imanı eksilterek yok eder.” (t. 5. 409)

2- Ebu Umame (r.anh) Resulullah (s.a.v.) 'ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“Ahirette kişinin amel defteri açılmış olarak getirilir. Defterine bakıp yapmış olduğu amellerin sevabını göremeyince: Ya Rabbi! Yapmış olduğum şu şu hasenat defterimde yoktur deyince, Cenabı Allah (c.c.) : Onlar. insanları gıybet etmen nedeni ile yok oldular buyurur.” (t. 5. 410)

3- Resulullah (s.a.v) : “Ateşin kuru odunu yakması, insanın sevaplarını mahvetmekte gıybetten daha süratli değildir.” buyurmuştur. (i. 3. 330)

4- Taberani'nin İbn Ömer (r.anh) rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v) : "Dinleyen de gıybet edenlerin biridir" buyurmuştur. (i. 3. 325)

5- Ebu Hureyre (r.anh) rivayet ettiği hadiste Resulullah (s.a.v) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Bilir misiniz gıybet nedir? Kardeşini hoşlanmadığı şeyle zikretmendir. Denildi ki: Dediğim şey kardeşimde mevcut olsa da mı aynı görürsünüz? Buyurdu ki: Söylediğin onda varsa onu gıybet ettin. Eğer onda yoksa ona iftira ettin." (r. 12. 7. r. s. 3. 1552.)

6- Enes (r.anh) den Resul-i Ekrem (s.a.v) in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir.

"Ben Miraca çıkarıldığımda bir kavmin yanından geçtim. Bunlar bakırdan tırnak-

larıyla yüzlerini ve göğüslerini tırmalıydılar. Bunun üzerine:

Ya Cibril, bunlar kimlerdir? dedim.

Bunlar insanların etini yiyen (gıybet eden) ler, onların şeref ve namuslarına dokunanlardır cevabını verdi." (r. s. 3. 110. c.s. 3249.)

7- Ebu Hureyre (r.anh) Resulullah (s.a.v.) 'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

"Her Müslümanın, kanı, ırzı ve malı birbirine haramdır." (r.s. 3. 112. - t. 5. 392.)

8- Hz. Aişe (r.anha) dan şöyle rivayet olundu: "Safiye (r.anha.) 'yı kıskanarak Resul-i Ekrem (s.a.v.) 'e: "Safiye'nin boyu kısa değil mi? dedim. Resul-i Ekrem (s.a.v.) de: Öyle bir kötü söz söyledin ki, eğer o söz denizin suyu ile karışsa her halde ifsad eder tadını ve kokusunu bozardı buyurdu." (r. s. 111.)

9- Ukbe Bin Amir (r.anh) rivayetle Resulullah (s.a.v) : "Her birinizin nihayet gidebileceği yer bir kaç metrelik topraktır. Her iş neticesiyle değerlendirilir. Amelde esas olan akıbetdir. Mü'mine sövmek fâsıkların, mü'mini öldürmek ise kâfirlerin vasfıdır. Mü'minin malının dokunulmazlığı, kanının dokunulmazlığı gibidir. Gıybetini yaparak müminin etini yemek, Allah'a karşı gelmektir" buyurur. (uzun bir hadisin parçası) (c.s. 1. 435.)

10- Enes (r.anh) rivayetle Resulullah (s.a.v.) : "Gıybet; din kardeşinin yüzüne söylemekten hoşlanmayacağı şey gıybetdir" buyurur. (c.s. 3. 2803. r. 377. 12)

11- Muttalip İbni Abdulah (r. a.) rivayetle, Resulullah (s.a.v) : "Gıybet, bir adamın kusurunu arkasından söylemendir" buyurur. (r. 226. 1.)

12- Cabir (r.anh) rivayetle, Resulullah (s.a.v.) : "Gıybet, zinadan daha şiddetlidir.

Zina eden tövbe eder, Allah onun tövbesini kabul eder. Fakat gıybet yapan, gıybet edilen tarafından affedilmedikçe, mağfiret olunmaz" buyurur. (r.226.2. - t.5. 406.)

13- Abdullah oğlu Cabir (r.anh) şöyle anlattı: "Resulullah (s.a.v.) ile beraberdik, pis bir koku yayıldı. Resulullah (s.a.v.) :

"Bu koku nedir biliyor musunuz? Bu koku mü'minlerin gıybetini yapanların kokusudur" buyurdu. (t. 5. 406) .

14- Ebu Hureyre (r.anh) Resulullah (s.a.v.) in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

"Dünyada gıybet ederek kardeşinin etini yiyen kimse, kıyamet günü onun yanına getirilir ve ona "canlı iken nasıl yedin ise ölüsünden de ye" denilir. O da yüzünü buruşturarak feryat eder. " (t. 5. 402.)

15- İbni Huzeyme (r.anh) rivayet ettiği hadisi şerifte Resulullah (s.a.v) : “Gıybet yapmayan Allahu Teala’nın güvencesindedir” buyuruyor.

16- Aişe (r.anha) der ki: “Bir gün Resulullah (s.a.v.) in yanında idim. Uzun etekli bir kadın hakkında:

Bu kadının etekleri ne kadar uzunmuş! deyince, Resül-i Ekrem (s.a.v.) :

Tükür tükür dedi. Ben de, tükürünce ağızımdan bir et parçası düştü.” (t. 5. 396.)

17- İbn Abbas (r.anh) Resulullah (s.a.v.) 'in şöyle buyurduğu nakledildi: “Faiz yetmiş küsür bölümdür. Azabının en az olanı Müslüman kişinin annesi ile zina yapması gibidir. Faizden elde edilen bir dirhem, otuz beş zinadan daha şiddetlidir. Faizin en şiddetlisi ve en kötüsü Müs-

lümanın namus ve şerefine sataşım çığ-nemektir." (t. 5. 393-r. 165. 7)

18- Mati oğlu Esbahlı Şufey (r.anh.) den Resulullah (s.a.v.) 'in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

"Cehennemde dört kimse cehennem suyu ile ateş arasında feryat edip koşarak cehennemdekileri telaşa düşürürler. Cehennemdekiler birbirine: "Bunlara ne oldu! Bizi rahatsız ediyorlar" derler.

O dört kimseden biri ateşten kapalı tabutun içerisinde, diğeri bağırsaklarını yerde sürüyerek, biri de irin ve kan kusak, dördüncüsü de kendi etini yiyerek azap görürler. Ateşten tabutta azap görek cehennem ehline eziyet verenin suçu sorulduğunda; "Ölürken üzerinde insanların hakkı kalmıştı. Yani borçlu olarak ölmüştü" denilir. Bağırsaklarını yerde sürüyenin suçu sorulunca; "İdrardan sakınmazdı" denilir. İrin ve kan kusanın suçu

sorulunca; "müstehcen (çirkin) sözlerden hoşlanırdı" denilir. Etini yiyenin suçu sorulunca; "insanları çekiştirir, gıybet eder ve söz ulaştırarak insanları birbirine düşürdü" denilir. (t. 5. 401.)

19- Enes (r.anh) Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurduğunu rivayet etti: "Dünyada iken mü'min kardeşinin şerefini koruyan kişiyi ateşten korumak için kıyamet günü Allah (c.c) bir melek gönderir." (t. 5. 415.)

20- Ebu Hureyre (r.anh) rivayetinde Resulullah (s.a.v.) "Kim Allah'a ve Ahiret gününe iman ediyorsa ya hayır söylesin, ya da sussun" buyuruyor. (m. 27.)

21- Enes (r.anh) Resulullah (s.a.v.) 'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

"Bir cemaat içinde bulunurken, bir kimse hakkında gıybet edildiğini görürsen o kimse için yardımcı ol ve cemaati

da ondan men etmeye çalış veya oradan kalk git." (r. 66. 9.)

22- Ebu Cuheyfe (r.anh) rivayet ettiği bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v.) "Allah katında amellerin en sevimsi dili muhafaza etmektir" buyuruyor. (c.s. 1. 122.)

23- Enes (r.anh) Resulullah (s.a.v) 'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

"Bir kimsenin yanında din kardeşi gıybet edilir de, yardıma muktedirken ona yardım etmezse, Allah o kimseyi dünya ve ahirette hor eder." (r. 407. 7)

24- Ebu Hureyre (r.anh) rivayet ettiği bir hadiste Resulullah (s.a.v) : "Oruçlu bir Müslüman gıybet etmedikçe ibadettedir" buyuruyor. (r. 217. 7)

25- Ebu Hureyre (r. a.) 'in şöyle anlattığı rivayet edildi: "Resulullah (s.a.v.) 'in yanında idik. Adamın biri kalktı, gitti. Diğerleri (arkasından) : Ya Resulallah! Filan

ne kadar da aciz kimsedir dediler. Yahut, filan ne kadar da zayıf kimsedir dediklerinde Resulullah (s.a.v.) : "Arkadaşınızı çekiştirdiniz ve etini yediniz buyurdu." (t. 5. 397)

26- Enes (r.anh) rivayet ettiği bir hadisi şerifte, Resulullah (s.a.v.) : "Gıybetin kefareti, gıybet ettiği kimse için kulağına gitmeden mağfiret dilemektir" buyurdu. (r. 339. 14)

27- Süleym b Cabir. diyor ki: "Resul-i Ekrem'e (s.a.v.) gittim, Ya Resulullah, bana faydalanacağım bir hayrı anlat, dedim. Resulullah (s.a.v.) :

Sadakayı hakir görme! Kendi kovandan su isteyenin kabına akıtığın bir su bile olsa. Kardeşini güler yüzle karşıla ve ayrıldığı zaman gıybetini yapma" buyurdu. (i. 3. 318.)

28- Ebu Talha oğlu Medineli (Cabir r.anh) Resulullah (s.a.v.) 'ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“Müslümanın şahsiyetinin şiğnendiği bir yerde onu savunmayan kişiye, Allah'ın yardımına muhtaç olduğu bir zamanda kesinlikle Allah yardım etmez şahsiyetinin şiğnendiği, şerefının rencide edildiği bir ortamda müslüman kişiye savunana, Allah'ın yardımına muhtaç olduğu bir zamanda Allah da ona yardım eder.” (t. 5. 417.)

29- Sehl İbni Saad (r.anh) Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Bir kimse din kardeşini gıybet eder ve sonra ona mağfiret dilerse bu ona keffaret olur.” (r. 407. 4)

30- Ebu Berze (r.anh) rivayetinde Resulullah (s.a.v.):

“Çekememezlik yapmayın, kin tutmayın, alamayacağınız malın fiyatını yükseltmeyin, müzayede de üzerine varmayın, birbirinize arka çevirmeyin, birbirinizi çekiştirmeyin, Ey Allah'ın kulları kardeş olun” buyurmuştur. (b. r. b. 8. 202. - i. 3. 317) .

31-Bera (r.anh) diyor ki; “Resul-i Ekrem bize bir hutbe irad etti, Hatta evlerinde oturan kızlar da bunu duydular. Hutbesinde şöyle buyurdu:

"Ey dili ile iman edip kalpleri ile inananlar, müslümanları gıybet etmeyin, onların gizli hallerini araştırmayın. Kim, din kardeşinin gizli hallerini araştırırsa, Allahü Teala onun gizli hallerini kusurlarını araştırır. Öyle ki, evinin ortasında bile olsa onu rezil rüsvay eder." (r. b. 8. 210)

32- Enes (r.a) Resulullah (s.a.v) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir.

“Haya örtüsünü atan kimsenin arkasından konuşmak gıybet değildir.” (r.409. 13. c.s. 3. 3598.)

33- Zübeyr (r.a) Rasülüllah (s.a.v) : Susmak alimin süsü cahilin örtüsüdür. Buyurmuştur (cs. 2559)

34- Hasan el-Basri (r.anh) rivayet ediyor:

“Üç gurup insan vardır ki gıybetlerini yapman sana haram değildir: Günahı açıktan işlemekten sıkılmayan, zalim idareci ve dinde olmayanı dine sokan bid'atçı.” (c.s. 2. 1889.)

35- Ebu Hureyre (r.anh) rivayet ettiği hadisi şerifte, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kimin bir kardeşinin ırz, şeref ve haysiyeti ile veya malı ile alakalı bir haksızlığı varsa, paranın pulun bulunmayacağı ve kıymeti olmayacağı bir gün (kıyamet gü-

nü) gelmeden, hak sahibinden helallik alsın. Zira o gün kendi iyiliklerinden alınır ve hak sahibine verilir. Şayet kendi iyiliği yoksa, hak sahibinin günahları da kendi günahları üzerine eklenir. (b. , m. i. 3. 341)

36- Enes (r.anh) rivayet ettiği bir hadisi şerifte Resulullah (s.a.v) : “Beş şey oruç ve abdestte hayır bırakmaz. Yalan, gıybet, söz taşıma, şehvet nazarı ile harama bakmak, yalan yere yemin etmek” buyurur. (r. 279. 7)

37- Resulullah (s.a.v.) : “Gıybet edenin duası kabul olmaz” buyuruyor.

38- Hz. Aişe (r.anha) şöyle demiştir. Peygamberin huzurunda bir insanı kötüledim. Peygamber (s.a.v.) : “Bana bir çok dünya nimeti verilse dahi, bir insanı küçümsemeyi ve kötülemeyi sevmem ve istemem” buyurdu. (e.d. , t.c. 5. 56.)

39-. Resulullah (s.a.v) "Kıyamette bir kimse sevap defterinde yapmadığı ibadetleri görür. "Bunlar seni gıybet edenlerin sevaplarıdır" denir." buyuruyor. (m. , Bir ve Sıla 74)

40- Resulullah (s.a.v.) : "Oruç, ateşe kalkandır. Gıybetle parçalanmadıkça korur" buyurur.

7'den 70'e genel manevi hastalık (gıybet) kitapçığını tamamlamayı bize nasip eden Cenabı Hakk'a sonsuz hamd ve şükürler olsun. Sevgili habibine, O'nun al ve ashabına ve kıyamete kadar O'nun nurlu yolunda gidenlere salat ve selam olsun.

BİBLİYOGRAFYA

- 1- Kur'anı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Meali, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara. 2000
- 2- Ruhu'l-Beyan Tefsiri, İ. Hakkı Bursevi. Muhammed Ali Sabüni, Damla Yayınevi, 1995 İstanbul.
- 3- R. El-Ehadis, Lütfi Doğan- M. Cevat Akşit, İstanbul. 1982
- 4- Sahih-i Buhari Muhtasar Polen Yayınları 2008 İstanbul.
- 5- Sahih-i Müslim Muhtasar Polen Yayınları 2008 İstanbul.
- 6- Sahih-i Buhari Tecrid-i Sarih Tercemesi Diy. İş. Bşk. Y. 1982 Ankara
- 7- Camiü's- Sağir, İsmail Mutlu-Şaban Döğen-Abdulaziz Hatip, Yeni Asya Neşriyat. 2008
- 8- Riyazü's- Salihin, Hasan Hüsnü Erdem, Emel Matbaacılık, Ankara. 1944

- 9- Etterhip ve T. , Durak Pusmaz-Ahmet Arpa, Hikmet Yayınları, İstanbul
- 10- İ. u Ulumi'd-din, Ahmet Serdaroğlu, Bedir yayınları, İstanbul. 1975.
- 11- Ma. , Ahmed Davutoğlu, Temel yayınları, 1981. İstanbul.
- 12- Mecalis-i İrşadiye, Muhammed Hasan İnal, (Zoghane) Demir Kitabevi, İstanbul. 1980
- 13- Darul hadis, Osmanlı Hadis Araştırmaları, Dr. S. Yıldırım, Dr. Necdet Yılmaz, Erkam matbaası, 2005. İstanbul
- 14- Taç Tercemesi, Bekir Sadak, 1980. İstanbul, Kit-San matbaacılık ve Neşriyat.
- 15- Osmanlıca-Türkçe Büyük lügat, Abdullah Yeğın, A. Kadir Badıllı, Hekimoğlu İsmail, Derya Dağıtım, 1981. İstanbul.
- 16- Marifetname Ahmet Davutoğlu Temel Yayınları 1981 İstanbul

YAYINLANMIŞ ESERLERİ

1. Ümit Kapısı
2. Müslüman'ın 24 Saati
3. Şeytanın Tuzakları ve Korunma Yolları
4. 7'den 70'e Genel Manevi Hastalık Gıybet
5. Selâm ve Selâmlaşma
6. Sabır
7. Rahmet Kapısı 45 Konuda 1501 Hadis-i Şerif
8. Unutulan Sünnet Hacamat ve Sülük
9. Büyük Günahlar
10. 45 Konuda 1666 Hadis-i Şerif
11. Peygamber (s.a.v.) 'in Şemail-i Şerifi
12. Ölüm ve Ötesi
13. 46 Konuda 1681 Hadis-i Şerif
14. Ehl-i Beyt ve Kerbela Faciası
15. Müslüman'ın 365 Günü